

„PRISIMINDAMI PRAEITĮ, KURKIME ATEITĮ”

Izraelio Prezidentu Shimon Peres pagerbė Panerių memoriale Holokausto aukų atminimą. Nuotraukoje (iš k.) pirma Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė, trečias – Lietuvos Seimo Užsienio reikalų komiteto narys Emanuelis Zingeris.

ELTA

Vilnius, rugpjūčio 1 d. Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė kartu su valstybiniu vizitu į Lietuvą atvykusi Izraelio Prezidentu Shimon Peres aplankė Valsybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus Tolerancijos centrą. Vėliau Lietuvos ir Izraelio prezidentai Panerių memoriale pagerbė Holokausto aukų atminimą.

Prieš daugiau kaip 10 metų įsteigta centre valstybių vadovai apžiūrėjo Lietuvos žydų kultūros paveldo ir šiuolaikinio meno ekspoziciją, susipažino su švietėjiška centro veikla. Čia vykdomos įvairios edukacinės programos, rengiamos konferencijos ir kultūros renginiai, kurių metu skleidžiamos istorinės tiesos,

minties laisvės ir žmogaus teisių vertybės, pagarba kitoms kultūroms ir tradicijoms.

Po apsilankymo Tolerancijos centre Lietuvos ir Izraelio prezidentai dalyvavo Holokausto aukų pagerbimo ceremonijoje Panerių memoriale. „Stovime ant žemės, sugėrusios tūkstančių žmonių kraują. Ir turbūt teisingiausia čia būtų tylėti, nes sunku rasti žodžių, kuriais įmanoma išreikšti Holokausto siaubą. Antrojo pasaulinio karo metais čia nužudyta apie šimtas tūkstančių įvairių tautybių žmonių, daugiausia - žydų. Visi jie turėjo vardus ir pavardes, šeimas, namus ir darbus. Buvo mūsų draugai, kaimynai, dirbantys Lietuvoje ir Lietuvai”, - sakė Prezidentė.

Pasak šalies vadovės, laikas niekada neužpildys tos skaudžios tuštumos, kuri liko netekus darbščios ir kūrybingos bendruomenės, kūrusios Šiaurės Jeruzalę. „Prisimindami praeitį, kurkime ateitį. Privalome atminti ir pagerbti žuvusiuosius. Turime atminti ir tuos, kurie vykstant Holokausto siaubui nešė viltį ir šviesą - šimtus žydus gelbėjusių ir savo gyvybėmis rizikavusių teisuolių. Amžina pagarba jiems”, - sakė Prezidentė.

Daugiau kaip 830 lietuvių, gelbėjusių žydus, yra suteiktas garbingas Pasaulio tautų teisuolio vardas.

Pagerbdamas žuvusiuosius Izraelio Prezidentas sukalbėjo žydų maldą „Kadish”.

Prezidentės spaudos tarnyba

Į VILNIŲ GRĮŽO „MISIJA SIBIRAS '13” DALYVIAI

Vilnius, rugpjūčio 1 d. (ELTA). Po dviejų savaičių ekspedicijos Rusijos Tiumenės srityje ketvirtadienį į Lietuvą sugrįžo jaunimo ekspedicijos „Misija Sibiras '13” dalyviai.

Išvykę liepos 17-ąją, Pasaulio lietuvių vienybės dieną, 16 ekspedicijos komandos narių Rusijos Federacijos Tiumenės srityje praleido lygiai dvi savaites. Per tą laiką aplankytos ir sutvarkytos Jalutorovsko, Novyj Tapo, Lesnaja, Lebediovkos, Verch Kamenkos, Kulemešo ir dar keletas nykstančių ar jau visiškai sunykusių gyvenviečių kapinaitės. Jose palaidoti čia ne vienus metus badą, ligas, nepakeliamas darbo ir gyvenimo sąlygas kentę lietuviai.

„Esame labai laimingi, kad jaunimas ne tik prisiėmė didžiulę atsakomybę, nestokojo ryžto ir užsidegimo puoselėti visų mūsų istoriją. Jie viršijo visus lūkesčius, nuveikė didžiulį darbą siekdami tinkamai įamžinti Tiumenėje tremties dalią patyrusių lietuvių atminimą. Dabar galime drąsiai pasakyti - nuveikta viskas, kas buvo įmanoma per tokį trumpą laiką, ir mes turime kuo didžiuotis”, - sako projektą „Misija Sibiras” organizuojančio labdaros ir paramos fondo „Jauniems” direktorius Arnas Marcinkus.

Kai kuriose vietose net ir apie kapinių buvimą žyminčių žemės kauburėlių misijos dalyviams atrasti jau nebepavyko. Sibiro taigą vasaromis alinan-

tys gaisrai, karščiai, audros naikina paskutinius tremties ženklus, tad šis jaunimo indėlis - ypač svarus ir reikalingas.

Nuo „Misija Sibiras” projekto pradžios lietuvių tremties ir kalinimo vietose Sibire jau apsilankė vienuolika jaunimo ekspedicijų, sutvarkiusių apie 90 lietuviškų kapinių ir susitikusių su ten gyvenančiais lietuviais.

Europos skaitmeninės bibliotekos, muziejaus ir archyvo „Europeana” naujas projektas „Europeana 1989” rugpjūčio mėn. Baltijos šalyse organizuoja prisiminimų surinkimo dienas, siekdamas įamžinti 1989-ųjų įvykius, nulėmusius istorines permainas Lietuvoje, Baltijos ir buvusio Rytų bloko šalyse.

lrl.lt

PABALTIJO VALSTYBIŲ PREZIDENTAI PAKVIESTI Į BALTUOSIUS RŪMUS

Prezidentė Dalia Grybauskaitė, kartu su Estijos ir Latvijos prezidentais Toomu Henriku Ilvesu ir Andriu Berziniu tarsis su Jungtinių Amerikos Valstijų prezidentu Baracku Obama. Susitikimas vyks prezidento B. Obama kvietimu rugpjūčio 30 dieną Baltuosiuose rūmuose, Washington, D.C.

Kaip teigiama Prezidentūros pranešime spaudai, **šiemet minime 15 metų, kai buvo pasirašyta Baltijos šalių ir JAV partnerystės ir bendradarbiavimo chartija.** Ši chartija užtikrina JAV paramą Lietuvos, Latvijos ir Estijos siekiams tapti NATO narėmis.

Baltijos šalių ir JAV prezidentų susitikime bus aptarti regiono karinio, energetinio ir kibernetinio saugumo klausimai. Didelis dėmesys bus skiriamas ekonominio bendradarbiavimo aspektams ir Europos Sąjungos deryboms su JAV dėl Transatlantinės prekybos sutarties. Taip pat ketinama aptarti bendradarbiavimo NATO klausimus.

„Jungtinės Amerikos Valstijos supranta Lietuvos ir Baltijos valstybių iššūkius, o pastarųjų metų bendradarbiavimas su JAV yra intensyvus kaip niekada. Amerika yra pagrindinė partnerė, palaikiusi NATO oro policijos misijos pratimą Baltijos šalyse neribotam laikui, pagal Aljanso gynybos planus jau šiemet regione vyks didžiausios iki šiol karinės pratybos”, - sako Prezidentė.

Šalies vadovė pabrėžia, kad JAV yra svarbi Lietuvos energetinio saugumo partnerė. Lietuva ypač suinteresuota, kad JAV palengvintų skalūninių dujų eksportą į NATO šalis - tai užtikrintų energijos šaltinių tiekimo įvairovę ir konkurencingas dujų kainas Lietuvos žmonėms. Šiuo metu JAV dujos beveik keturis kartus pigesnės negu moka Lietuva. Taip pat Lietuva ir JAV aktyviai bendradarbiavo kuriant Branduolinio saugumo kompetencijos centrą.

Pasak D. Grybauskaitės, Europos Sąjungos Tarybai pirmininkaujanti Lietuva turi galimybę prisidėti prie ES ir JAV santykių stiprinimo. Lietuvos pirmininkavimo ES metu įvyko pirmasis JAV ir ES derybų susitikimas dėl Transatlantinės prekybos sutarties. Tikimasi, kad antrasis derybų susitikimas taip pat bus surengtas dar iki Lietuvos pirmininkavimo pabaigos.

Anot Prezidentės, derybos dėl Transatlantinės prekybos sutarties yra vienas iš Lietuvos pirmininkavimo ES Tarybai tikslų. Tai padės užtikrinti dar sklandesnį bendradarbiavimą tarp dviejų strateginių partnerių ir ypač prisidės prie ekonomikos augimo skatinimo abiejose Atlanto pusėse. Prezidentės teigimu, Transatlantinės prekybos sutartis dviem didžiausiems pasaulio ekonominiams blokam padės atremti globalius iššūkius.

ELTA

LIETUVA PAMINĖJO MEDININKŲ TRAGEDIJOS METINES

Nuo tragiškų įvykių Medininkuose, kai prie sienos su Baltarusija buvo sušaudyti 7 Lietuvos pareigūnai, praėjo 22-eji metai. Prieš kurį laiką Lietuvos Respublikos Generalinė prokuratūra baigė dar vieną ikiteisminį tyrimą dėl Medininkų poste nužudytų pareigūnų. Nusikaltimą prokurorai kvalifikuoja kaip

nusikaltimą žmoniškumui, kai įtariamaisiais dėl šių nusikaltimų veikų pripažinti Rusijos piliečiai. Medininkuose buvo nužudyti Mindaugas Balavakas, Algimantas Juozakas, Juozas Janonis, Algirdas Kazlauskas, Stanislovas Orlavičius, Antanas Musteikis ir Ričardas Rabinavičius. Gyvas liko tik sunkiai sužeistas Tomas Šernas.

ELTA

ŽINIOS IŠ VILNIAUS

Lietuvos Generalinė prokuratūra pranešė, kad statant Valdovų rūmus valstybės lėšos nebuvo švaistomos. „Tyrimas atnaujintas nebus, Aukštesnysis prokuroras iš naujo patikrino bylą ir nusprendė, kad tyrimas nutrauktas pagrįstai“, - spaudai pranešė vyriausias prokuroras Irmantas Mikelionis. Pasak jo šis didelį atgarsį visuomenėje sukėlęs tyrimas gali būti atnaujintas tik vienu atveju - jeigu atsiras naujų aplinkybių bei įrodymų.

„**Esu pirmasis** Lietuvoje politinis kalinys“, - išėjęs iš Vilniaus apygardos teismo salės pasakė Seimo narys Viktor Uspaskich ir naktį pabėgo į Rusiją. Ketveri nelaisvės metai. Tokį sprendimą Vilniaus apygardos teisme išgirdęs pareiškė dar turįs vilčių, kad nereikės keliauti už grotų. Kreipsis į Apeliacinį teismą, o jei ne, tai „kreipsiuosi į Europos šalių parlamentus ir prašysiu, kad atidžiai stebėtų šį procesą. Jei Apeliacinis teismas taip pat nuspręs, kad jis kaltas ir turi atlikti laisvės atėmimo bausmę, jis kalės vadinamojoje pareigūnų kolonijoje Sniego gatvėje, Vilniuje. Jame kalį policininkai, prokurorai, muitininkai, pasieniečiai, anstoliai ir valdžios atstovai. Čia kalėjo ir Seimo narys A. Butkevičius ir parlamentaras Saulius Stoma. Dabar bausmę atlieka 109 buvę pareigūnai ir valstybės tarnautojai.

Lietuvoje kasmet kūdikius gimdo maždaug 400 nepilnamečių. Palyginti su 2005 m., kai pažymėta 591 gimdžiusi nepilnametė, šis skaičius dabar mažėja. Tokius skaičius pateikė Statistikos departamentas. 2012 metais 113 nepilnamečių nutraukė nėštumą aborto būdu.

Vakarų žurnalistai vienoje Prezidentūros salių susitikę su prezidente D. Grybauskaite, teiravosi, ar aktyviai Ukrainą europiniu keliu kreipianti Lietuva nebijo sulaukti Rusijos sankcijų. „O kas blogiau gali nutikti? Mes ir taip už dujas mokame 20 procentų brangiau nei Vokietija. Nemanau, kad gali būti blogiau. Jau visko buvo“, - teigė Lietuvos vadovė ir pastebėjo, kad šiuo metu labiau reikėtų galvoti apie pasekmes, kurių gali sulaukti Ukraina”.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija išreiškė oficialų nepitarimą grupės parlamentarų siūlymui pensinio amžiaus sulaukusiems kunigams iš valstybės išdo mokėti didesnes pensijas. Valstybės pripažįstamų religinių bendrijų dvasininkai, sulaukę pensinio amžiaus, gauna 360 litų per mėnesį pensiją. Parlamentarams, kurie išeina į pensiją, siūloma 1,080 litų.

Lietuvos teisėsaugos pareigūnai mano, kad JAV ir Vokietijoje slapstosi Seimo narė Neringa Venckienė. Jos paieškojimas paskelbtas prieš du mėnesius, bet prokurorai negavo atsakymų nė iš vienos valstybės. Apie tai, kad N. Venckienė su nepilnamečiu sūnumi per Berlyną išvyko į JAV, buvo pranešta po jos dingimo. Tačiau jos atstovais prisistatę asmenys aplankė tris Čikagos lietuvių advokatus, ar jie padėtų pabėgėlei. Visų buvo atsakyta neigiamai, taip rašo „Lietuvos rytas”.

„**Lituanikos**” skrydžiui atminti Kaune Dariaus ir Girėno oro oro uosto dalyje buvo surengta aviacijos šventė. Šventėje kilo lėktuvai su Lietuvos ir Baltijos regiono aviatoriais. Virš oro uosto praskrido ir Lietuvos oro erdvę, saugantys naikintuvai „Mirage F-1”.

Rugpjūčio 1 d. Telšiuose iškilmingomis pamaldomis prasidejo Žemaičių krikšto 600 metų jubiliejaus minėjimo iškilmės, kurios tęsėsi keturias dienas. Istorikų teigimu, Žemaitija buvo paskutinis pakrikštytas pagoniškos Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės regionas, baigęs suformuoti Europą. Krikštas svarbus ir pačiai Žemaitijai bei žemaičiams.

Poznanės „Lech” ir VMFD „Žalgirio” sirgaliai Vilniaus senamiestyje spėjo pasiaiškinti santykius. Dar prieš atveriant Lietuvos futbolo federacijos (LFF) stadiono vartus, teko įsikišti pareigūnams. Aistros virė ir pačiame stadione, ypač po „Žalgirio” įvarčio. Konfliktą prie Aušros vartų pareigūnai suvaldė kone akimirkiniu. Įsikišus specialiai pasiruošusių pareigūnų pajėgoms bei raitajai policijai, abiejų klubų fanai atskirti ir į stadioną žygiavo netgi labai saugiu atstumu. Pirmieji nužygiavo „Žalgirio” gerbėjai, gerokai vėliau pajudėjo ir „Lech” fanai.

Neišvengta ir lietuviams nemielų „Lech” fanų išsišokimų. Vienas iš LFF stadiono administracijos pastatų paženklintas lipduku su tarpukario Lenkijos žemėlapiu (t.y. su Vilniaus kraštu) bei užrašu „Polskie Wilno” („Lenkijos Vilnius” – lenk.). Toks pat užrašas liepos 31 d. vakare buvo užpurkštas vienoje iš sostinės gatvių. Poznanės klubo gerbėjai ir prieš rungtynes, ir jų metu nevengė užgaulių skanduočių: „Jestesmy u siebie” („Esame namie”) ir „Polskie Wilno” („Lenkijos Vilnius”). Iš tribūnų LFF stadione aidėjo ir skanduočių su lenkiškais keiksmiais. Iki rungtynių pabaigos jokių pranešimų apie rimtesnius incidentus nebuvo. O Lietuvos ir Lenkijos pareigūnai suformavo gyvą sieną, kurios vienintelis tikslas buvo neleisti stadioną paliekantiems Vilniaus ir Poznanės klubų sirgaliams susitikti. Ši prevencinė priemonė davė vaisių: abiejų komandų gerbėjai LFF stadioną paliko taip ir nesusitikę.

Europos Sąjungos vadovų pasitarimas prekybos su JAV reikalais. Iš kairės ES Tarybos pirm. Herman Van Rompuy,, JAV prez. Barack Obama, ES Komisijos pirm. Jose Manuel Barroso ir Didžiosios Britanijos min. pirm. David Cameron. Prancūzijos prez. Francois Hollande nedalyvavo. **AP**

PALESTINOS IR IZRAELIO TAIKOS DERYBOS

JAV prasidėjo pirmosios Izraelio ir palestiniečių taikos derybos per trejus metus, praneša „Reuters”.

Pagrindiniai Izraelio ministro pirmininko Benjamin Netanjahu ir palestiniečių prezidento Mahmoud Abbas padėjėjai derybas pradėjo per tradicinį vakaro valgį, kuriuo musulmonai per ramadano mėnesį nutraukia visą dieną trukusį badavimą. Susitikimą JAV valstybės departamente surengė valstybės sekretorius John Kerry. Izraelio delega-

cijai vadovauja teisingumo ministrė Tzipi Livni, o palestiniečiams atstovauja vyriausiasis derybininkas Saeb Erekat. Prieš bendrą vakarienę J. Kerry atskirai susitiko su abiem delegacijomis.

J. Kerry per penkis mėnesius vyko į šešis oficialius vizitus Izraelyje ir įtikino šalis atnaujinti derybas. Planuojama, kad derybos truks devynis mėnesius. Iš šalių pareiškimų matyti, kad yra nesutarimų dėl derybų eigos. Izraelio pareigūnas sakė, kad visi klausimai

bus svarstomi vienu metu, o Palestinos pareigūnas teigė, kad jie pradės nuo derybų dėl sienų ir saugumo.

JAV norėtų, kad Izraelis ir palestiniečiai susitartų, kad Izraelis gali taikiai sugyventi su Vakarų krante ir Gazos ruože įkurta nauja palestiniečių valstybe. Izraelis okupavo palestiniečių teritorijas per 1967 metų karą.

Pagrindiniai derybų klausimai bus valstybių sienos, žydų gyvenviečių Vakarų krante ateitis, palestiniečių pabėgėlių likimas ir Jeruzalės statusas.

LRT

„NORIME TAIKOS SU PALESTINIEČIAIS”

Lietuvoje viešintis Izraelio prezidentas Shimonas Peresas liepos 31 d. pareiškė tikintis, kad naujos taikos derybos su palestiniečiais bus sėkmingos.

Kalbėdamas po susitikimo su Lietuvos prezidente Dalia Grybauskaite, Izraelio vadovas sakė turintis vilties, kad pavyks pasiekti pagrindinį tikslą, jog „žydų valstybė Izraelis ir arabų valstybė Palestina ne kovotų viena su kita, bet gyventų kartu draugaudamos ir bendradarbiaudamos”.

„Nėra alternatyvos taikai”, - sakė Izraelio prezidentas.

„Terorizmas neperduoda jokios žinios, jis negali iškepti duonos ar pasiūlyti gaivaus oro, kuriuo kvėpuotume. Jis brangus, bereikalingas ir nieko nekuria. Artimieji Rytai gali pasikeisti, jei terorizmą, krizę, alkį, nedarbą ir priespaudą pakeis nauji ekonomikos, socialinių reikalų laikai. Norėtume, kad mūsų visi kaimynai gyventų taikiai, pasiturinčiai ir draugiškai”, - kalbėjo Sh.Peres. „Tai sudėtinga, bet

Bėgliu tapęs JAV paslapčių viešintojas Edward Snowden paliko Maskvos oro uostą, kuriame išbuvo ilgiau nei mėnesį, o dabar jam suteiktas laikinas prieglobstis Rusijoje. **LRT**

būtina. Manau, kad taikos procesas yra svarbus žingsnis pirmyn. Norime taikos ne tik su palestiniečiais, bet su visomis arabų šalimis”, - pridūrė jis.

Liepos 29 d. po rytinių derybų Jungtinėse Valstijose abi derybų šalys sutarė, jog

visi labiausiai ginčijami klausimai, kaip sienos, pabėgėliai, Jeruzalės likimas, bus derybų dienotvarkėje. D.Grybauskaitė sakė, kad Europos Sąjunga, kuriai šiuo metu pirmininkauja Lietuva, sveikina prasidėjusias taikos derybas ir yra pasirengusi padėti. **ELTA**

Rusijos prez. Vladimir Putin atvyko į Ukrainą ir bandė įtikinti jos vyriausybę, kai šiuo metu Europos Tarybai pirmininkauja Lietuva, nepasirašyti lapkričio mėnesį Vilniuje partnerystės susitarimo su Europos Sąjunga. Nuotraukoje jis su patriarchu Kirill I, Ortodoksų Bažnyčios Kijeve vadovu. **AP**

LIETUVIŲ TAUTINĖS MINTIES LAIKRAŠTIS

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER

DIRVA

TEL. (216) 531-8150

FAX (216) 531-8428

E-mail: dirva@ix.netcom.com

P.O. BOX 19010 CLEVELAND, OHIO 44119-0010

19807 CHEROKEE AVENUE • CLEVELAND, OHIO • 44119

Leidžia Amerikos Lietuvių Spaudos ir Radijo Draugija „Viltis“, Inc.

Algirdas V. Matulionis, Pirmininkas / President

Vytautas Radžius, Redaktorius / Editor

2713 West 71st St, Chicago, IL 60629-2005

Gediminas Markevičius, maketavimas

DIRVA (USPS 157-580)

Postmaster: Send address changes to DIRVA

19807 Cherokee Ave. Cleveland, OH. 44119-0010

Periodicals postage paid at Cleveland, Ohio and additional mailing offices.

Published bi-weekly by American Lithuanian Press & Radio Assn.

VILTIS, INC. - Subscription per year - \$55.00, first class - \$78. Single copy - \$1.00. Air mail overseas - \$130.00.

Prenumerata metams - \$55.00, pusei metų - \$40.00, pirma klase - \$78.

Oro paštu į užsienį metams - \$130.00. Atskiro numerio kaina - \$1.00.

Straipsniai, pasirašyti pavarde, inicialais ar slapyvardžiu ne visada išreiškia redakcijos nuomonę. Nespausdinti straipsniai grąžinami, tik autoriui prašant. Už skelbimų turinį redakcija neatsako. Nepasirašytų rašinių nespausdiname.

ŠIMTAS METŲ!

Vyčiai, arba Lietuvos Vyčiai, Amerikos lietuvių įkurta kaip jaunimo organizacija 1913 m. balandžio 27 d. Lawrence, MA, tebeveikia ir dabar.

To meto lietuviai rūpinosi, kad jaunimas būtų auklėjamas lietuviškoje tautinėje aplinkoje ir sulaikomas nuo mišrių šeimų. Buvo įsteigtas „Lietuvos sakalų” sambūris, kuris apjungė 500 jaunimo. Steigiamajame suvažiavime priimtas laikinasis statutas, išrinkta valdyba - pirmininkas M. A. Norkūnas. Įsijungė dvasiškai ir studentai K. Pakštas, A. Račkus, J. Poška, M. Zujus ir kiti. Tik 1913 m. rudenį pirmame suvažiavime buvo priimtas, kun. A. Kaupui pasiūlius, Lietuvos Vyčių pavadinimas, nes daugeliui „sakalai” nepatiko, primindami kitų kraštų jaunimo organizacijas. Lietuvių enciklopedija (XXXIII) rašo, kad to meto vyčių veiklą žymiai pagyveno muzikai A. Aleksis ir A. Pocius, laikraštininkai F.Kemėšis, J. Kaupas, J. Karosas, M. Zaldokas, J. Kazanauskas, kunigai J. Vaičiūnas, I. Albavičius, M. Krušas, P. Serafinas bei kiti. Antrame suvažiavime dalyvavo Europos svečiai J. Gabrys ir kun. M. Gustaitis, kuris sukūrė Vyčių himną, o muziką - A. Aleksis.

Trečiasis suvažiavimas 1915 m. Čikagoje nutarė leisti vyčių žurnalą „Vytis”, gal tebeeinantį ir dabar.

Organizacija savo narius skaičiavo tūkstančiais, 1915 m. turėjo 103 kuopas su 4,100 narių. Jie pirmieji minėjo lietuvių spaudos atgavimo dieną, pasiuntė per lietuvių vietas Matą Zujų kalbėti Lietuvos laisvės reikalais. Tuo metu vyčiai daugiausiai jėgų skyrė ne savo organizacijai, bet Lietuvos laisvės kėlimui ir Lietuvių tautos tarybai.

Daug vėliau, kai 1940 m. sovietų Rusija okupavo Lietuvą ir tuoj įsikūrė Amerikos Lietuvių Taryba, Lietuvos Vyčiai talkininkavo jai Lietuvos laisvinimo byloje, užversdami tūkstančiais laiškų JAV senatorius ir Atstovų rūmų narius dėl Lietuvos laisvės. Daug prisidėjo, kad JAV Kongresas paskelbtų Pavergtų tautų savaitę, nepripažintų Lietuvos įjungimo į Sovietų Sąjungą, pritarė Kersteno komiteto sudarymui ištirti Pabaltijo valstybių pavergimo bylą ir atliko daug darbų Lietuvos laisvės klausimu.

Dera prisiminti, kad kairiųjų pažiūrų grupės skundė vyčius JAV vyriausybei, kad jie nėra lojalūs šiam kraštui, bet vyčiai buvo gerai žinomi savo darbais Amerikai ir Lietuvai, todėl skundikai nepasiekė, kad vyčių organizacija būtų uždrausta. Dar daug būtų galima rašyti apie vyčius, kurie per metus parašydavo 60 tūkstančių laiškų JAV valdžiai Lietuvos laisvės reikalų; dabar dar reiškiasi trečios ir ketvirtos kartos lietuviai, nors jau kalba angliškai, bet pasisako už mūsų tautos reikalus.

Šiais metais liepos 25 ir 26 dienomis Bostono apylinkėje Quiney, MA, įvyko Lietuvos Vyčių 100 metų jubiliejaus renginiai. Juos pasveikino Lietuvos Respublikos prezidentė Dalia Grybauskaitė, Užsienio reikalų ministras L. Linkevičius, JAV Senato narė E. Warren, Massachusetts, Illinois, New York, Wisconsin gubernatoriai ir Washington D.C. meras.

Taip pat ir Lietuvos ambasadoriaus atstovas Simonas

KAM SKIRTAS PAMINKLAS LUKIŠKĖSE? TIK JAU NE KOVOJUSIEMS UŽ LAISVĘ

Istorijos baimė, menkas išmanymas, fantazijos ir talento stoka, blogai surašyti konkurso reikalavimai, abejotina komisija? Kur slypi priežastis, kad paminklas Lietuvos laisvės kovotojams Lukiškių aikštėje bus, švelniai tariant, nelabai tinkamas?

Jei kas nežinote, tai Kultūros ministerija neseniai paskelbė: Lukiškių aikštėje bus statoma „Tautos dvasia”. Visiškai abstraktus kūrinys: lyg paukštis, lyg palaužtas diegas, lyg šiaip kreivė. Toks abstraktus kūrinys gali tikti ir jaunavedžiams, ir žemdirbiams, ir sovietiniam darbo didvyriui pagerbti.

Tą pažymi ir tie žmonės, kurie balsavo už šį sprendimą. Cituoju: „Paminklo simbolika universalī ir abstrakti, todėl atitiktų daugelio skirtingų vertintojų poreikius. Simbolis lakoniškas, tuo pačiu talpus tinkamomis temai prasmėmis”.

Bet jei jis toks universalus, tai kuo dėtas mūsų laisvės kovotojų prisiminimas? **Juk konkurso tikslas – sukurti paminklą laisvės kovotojams.** O ne paminklą, kuris visiems tiks: ir ūkių statytojams, ir aviatoriams, ir povandeninių laivų kapitonams.

Tie patys ekspertai tą labai aiškiai suvokia. Štai ką jie teigia: „Šio konkurso tikslas – iš konkursui pateiktų projektų atrinkti geriausią, įtaigų, lengvai identifikuojamą, visuotinai priimtą, tautos dvasią ir kovotojų už Lietuvos laisvę atminimą įprasminantį skulptūrinės kompozicijos projektą Lukiškių aikštei Vilniuje”.

NULEISTI RANKAS NEVALIA

Lietuvos Respublikos Seimas 1999 m. vasario 11d. priėmė nutarimą Nr. VII-1070 „Dėl valstybės sostinėje esančios Lukiškių aikštės funkcijų”, kuris įteisino Lukiškių aikštę **pagrindine reprezentacine Lietuvos valstybės aikšte su laisvės kovų memorialiniais akcentais, kaip vientisą urbanistinę erdvę, turinčią atlikti valstybinę, reprezentacinę, o kartu ir visuomeninę funkciją.**

Kultūros ministerija 2012 m. pabaigoje organizavo konkursą paminklui „Per amžius kovojusiems ir žuvusiems už Lietuvos laisvę” sukurti. Tačiau ministerijos sudarytos komisijos projektams vertinti

Tačiau akivaizdu, kad šis projektas nei įtaigus, nei lengvai identifikuojamas, nei visuotinai priimtas. Tiesa, pats reikalavimas atspindėti tautos dvasią yra labai abejotinas. Kas gi yra ta tautos dvasia? Gal geriau dvasias palikime dvasioms, o mes kalbėkime apie tuos, kurie kovojo ir žuvo už mūsų laisvę. Tai nebuvo dvasios, tai buvo vyrai ir moterys. **Tai buvo konkretūs žmonės, kurie labai norėjo gyventi, tačiau jiems reikėjo mirti, kad šiandien mes visa tai turėtume.** Ir jų tame paminkle nei iš tolo nėra.

Gal tai ir mūsų skulptorių problema? Juk kiek liko tokių, kurie sugebėtų sukurti ne abstrakcijas, bet išraiškingą, charakteringą žmogaus skulptūrą?

Juokingiausias ir apgailėtinas vertinimo komisijos argumentas yra šis: pasirinktas projektas kaip kompromisas, kad visiems įtiktų. Tai tiesiog įžeidimas laisvės kovotojams. Juk jie kaip tik nepasirinko kompromiso. 1863 metų sukilėliai nepasirinko saugaus gyvenimo. Jie kovojo. Kaip kovojo ir pokario partizanai. Jie kovojo, kad dabar būtų Lietuvos valstybė, kad tie patys ekspertai ir architektai galėtų panašius konkursus organizuoti.

Tiesa, pažvelgus į vertinimo ekspertų sudėtį ten nematome nei vieno istoriko, nei vieno kultūrologo, nei vieno sociologo. Visuomenei svarbus projektas buvo atiduotas į siauros profesijos būrelio rankas. Taip tikrai neturėtų būti. **Šis paminklas nėra laisvės kovų atminimas, tai atminties apie jas numa-**

atrinktas projektas-abstrakcija „Tautos dvasia” prilygo pasityčiojimui iš kilnios idėjos.

Karališkos kilmės valstybės, kokia yra ir Lietuva, turi savo herbą, vėliavą, himną. Šiuos simbolius turi Lietuva. Valstybės sostinėje Vilniuje Gedimino pilies bokšte plevėsuoja valstybinė, virš Prezidentūros istorinė vėliavos, himnas eksponuojamas Kudirkos aikštėje, o herbui vietos vis dar nėra. Taigi raitelis su kalaviju – valstybinis simbolis – turėtų pasirodyti pagrindinėje reprezentacinėje aikštėje, kuri atspindėtų kovas už laisvę, su jomis susijusias aukas, įamžintų didžiaviryių atminimą. Deja, konkurso sąlygų sudarytojai į užduotį tokios nuostatos neįrašė, tačiau tarp

rinimas. Labai tikėtina, kad žmonėms jis asocijuosis su kuo tik nori, bet ne su tais žmonėmis, kurie buvo šaudomi čia pat, NKVD rūsiuose, kurie žuvo miškuose. Ir pagalvokime: jei Lietuvą vėl okupuotų, ar reikėtų sunaikinti šį paminklą? Ne, naujesiems okupantams jis netrukdytų. Tik pervadintų kitaip.

Ir tuoj girdžiu kontraargumentus: mums jau nusibodo liūdesys, ašaros ir sielvartas. Tokiomis neigiamomis emocijomis negalime užkrauti šios aikštės. Sutinku, tačiau kodėl nepagalvojama, kad laisvės kovotojai – tai ne tik sielvartas, liūdesys, bet pirmiausia drąsa, pasiryžimas, pasiaukojimas, ištikimybė. Tai ne liūdesys, tai kasdien reikalingos vertybės, tai ir priesakas mums bei tiems, kurie gyvens po mūsų. Kodėl to neformuluoja Kultūros ministerija, ekspertai? Kodėl bijo šių vertybių?

Klausimas iškyla svarbesnis: **kodėl mes bijome savo istorijos?** Kodėl nenorime priminti savo praeities, kurioje buvo žmonių, sugebėjusių prisiimti atsakomybę, drąsiai stojusių į bekompromisinę kovą? Kodėl istoriją paskandiname abstrakcijose, kurios tinka visais gyvenimo atvejais? Atmintis nėra abstrakti, ji konkreti. Ir konkretumo ištrynimas reiškia ir atminties ištrynimą.

Prieškaryje Juozas Zikaras sukūrė knygnešio skulptūrą. Visi ją prisimename. Ir šį bei tą žinome apie knygnešius. Tai yra atminties išsaugojimas. O kokią atmintį perteikia paminklas „Tautos dvasia”?

V. Savukynas, lrt.lt

pateiktų projektų radosi Vyties atvaizdai, kas rodo, jog šis simbolis į monumentą natūraliai prašosi.

Pats konkurso organizavimo būdas, vertinimo komisijos sudarymas, visuomeninių patriotinių organizacijų nuomonių ignoravimas palieka slogų išpūdį, tačiau, pripažinus tariamą institucijų ir skulptorių negalią, atsisakius visų pateiktų projektų naujo aptarimo, beviltiškas rankų nuleidimas prilygtų eiliniam projekto įgyvendinimo sąmoningam žlugdymui.

Lieka galimybė Kultūros ministerijai nedelsiant organizuoti Lukiškių aikštės ir paminklo reikalo aptarimą su kūrybinės visuomenės ir patriotinių organizacijų atstovais, įvykdyti naują atranką iš pateiktų projektų arba, nesidangstant biurokratiniais reglamentais, organizuoti kolektyvinės paminklo kūrybos grupę.

Algimantas Zolubas

Šatūnas ir Lietuvos generalinis konsulas Valdemaras Serapinas.

„Dirva” sveikina Lietuvos Vyčius su šimto metų turiningos veiklos jubiliejumi. Dėkojame už jų darbus Lietuvos laisvei ir linkime toliau tęsti tą vertingą veiklą ne tik Jungtinėms Amerikos Valstijoms, bet ir Lietuvai.

Vyt. Radžius

DARBO PARTIJOS BYLA – STAMBIOS POLITINĖS KORUPCIJOS BYLA

Darbo partijos vadas Viktoro Uspaskich ir jo parankinės Vitalijos Vonžutaitės kaltė įrodyta: jie už neteisingą buhalterijos vedimą turės atlyginti mokesčių inspekcijai ir „Sodrai“ daugiau nei 3 mln. litų nesumokėtų mokesčių, savo ruožtu Vytautas Gapšys irgi turės atlyginti valstybei solidariai su kitais nuteistaisiais beveik 3 mln. litų nesumokėto gyventojų pajamų mokesčio.

Nepaisant to, bylą reikia vertinti ne kaip buhalterinių nusižengimų, o kaip stambios politinės korupcijos bylą, nes nusikaltimo esmę sudaro ne tai, kad nuo mokesčių inspekcijos buvo nuslėpti keli milijonai nesumokėtų mokesčių, o tai, kad beveik 25 mln. litų nelegalių, neteisėtų, galimai su Rusijos specialiosiomis tarnybomis susijusių lėšų, buvo panaudota siekiant vieno tikslo – užgrobti valdžią, tam išnaudojant konstitucinius partinės veiklos ir rinkimų kampanijų instrumentus, juos ilgą laiką (2004–2006 m.) finansuojant didelės apimties neteisėtomis lėšomis.

Darbo partija nėra išteisinta

Nors V. Uspaskich džiaugiasi, kad partija teismo sprendimu yra išteisinta, bet teismo sprendimas buvo tik nutraukti bylą Darbo partijai, nes tokio juridinio asmens nebėliko. Prokurorai galėtų pagalvoti, ar tokios pačios juridinės atsakomybės nereikia kelti naujam dariniui – Darbo partijai (leiboristams).

Negalima nematyti ir to, kad jau paskelbtas teismo sprendimas iš esmės nepalieka jokių abejonių dėl faktinių aplinkybių, kad Darbo partija 2004–2006 metais nusikalstamai finansavo savo veiklą, per šį laikotarpį skirdama milžinišką, beveik 25 mln. litų neteisėtų pinigų sumą.

Todėl visiškai akivaizdu, kad juridinė gimnastika, kurią atliko V. Uspaskich su V. Gapšiu, gelbėdami juridinį asmenį, visiškai nereikia, kad Darbo partija, kaip juridinis asmuo, 2004–2006 m. nevykdė nusikalstamos finansinės veiklos. Priešingai, teismo sprendimas akivaizdžiai parodo, kad tokia nusikalstama veikla buvo vykdoma.

Nusikalstama veikla įvertinta, bet jos pasekmės dar nepanaikintos

Teismas pripažino Darbo partijos veiklos finansavimą 2004–2006 m. neteisėtu ir nusikalstamu. Teismas taip pat pripažino, kad nusikaltę asmenys turi atlyginti žalą, kurią

patyrė Valstybinė mokesčių inspekcija ir „Sodra“.

Tačiau Darbo partijos nusikalstama finansinė veikla turėjo ir kitų labai žalingų pasekmių, kurios iki šiol nėra panaikintos. Todėl kyla natūralus klausimas, kaip už tą žalą bus atlyginta? Juk neteisėtomis lėšomis buvo finansuojama veikla, kuria buvo siekiama užgrobti valdžią. Ar galima ir toliau Darbo partijos rezultatus, pasiektus 2004–2008 m. Seimo, savi valdos, Europos Parlamento rinkimuose, laikyti teisėtais, jeigu tokių rinkimų rezultatams pasiekti buvo panaudotos didžiulės neteisėtos lėšos?

Galų gale tai yra ne tik konstitucinės teisybės atkūrimo klausimas, bet ir labai materialus klausimas – ar bus priversta Darbo partija ar jos partinė įpėdinė atlyginti žalą mokesčių mokėtojams, kai Darbo partija, panaudodama neteisėtas lėšas rinkimų kampanijoms, vėliau tokias išlaidas kompensavo biudžetinėmis dotacijomis?

Nors Darbo partijos neteisėtas lėšų naudojimas, siekiant užgrobti valdžią, buvo sustabdytas dar 2006 metais, bet iki to laiko neteisėtomis lėšomis susikurtas partijos įvaizdis leidžia partijai ir dabar būti valdžioje. Toks buvimas šandieniniame valdžios olimpe neturėtų būti vertinamas kaip teisėtas.

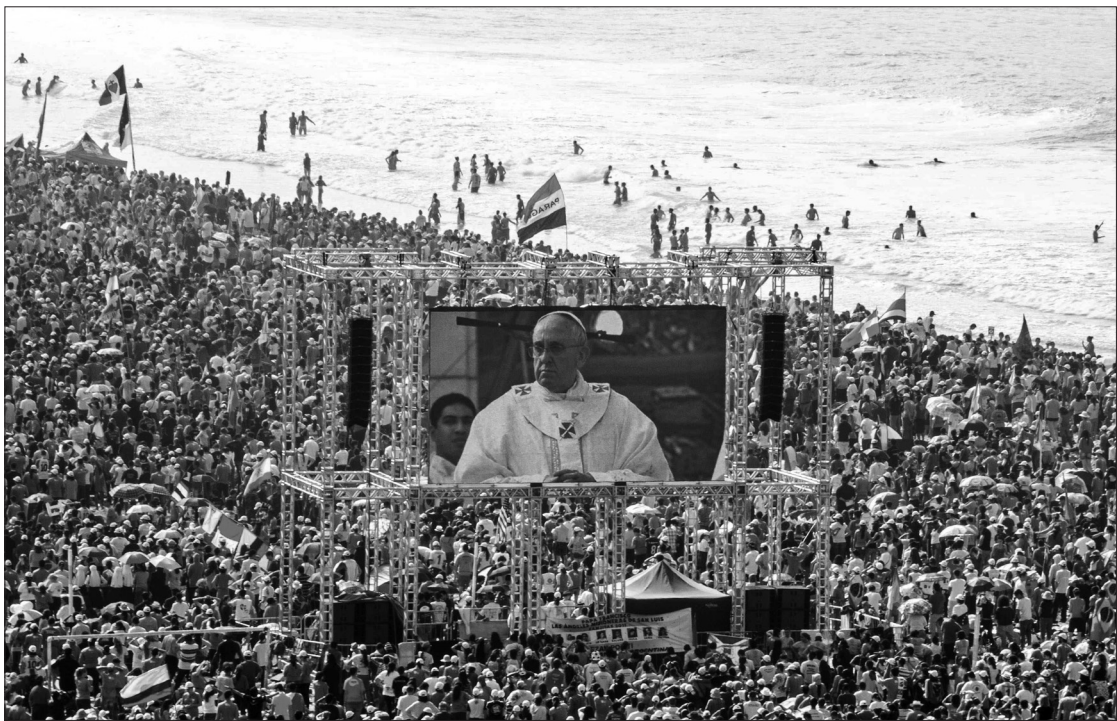
Išivaizduokime banko plėšikus, kurie pagrobę automobilius ir jais atvažiavę apiplėšia banką, vėliau yra baudžiami už automobilių vagystę, tačiau jiems leidžiama pasilikti tai, ką pavyko gauti apiplėšiant banką. Taip pat ir su partija, kuri yra baudžiama už neteisėtas lėšas, naudotas valdžiai užimti, tačiau užimtą valdžią toliau leidžiama išlaikyti. Akivaizdus paradoksas, kurį aiškintis dar teks ateityje.

Priimti teismo sprendimai neapima visų šios bylos aspektų, taigi jų laukia dar daug kitų sprendimų, kuriuose kiti teismai, gal net ir Konstitucinis Teismas, turės įvertinti, kokia kita finansinė, civilinė, konstitucinė žala buvo padaryta Lietuvos piliečiams, rinkėjams ir mokesčių mokėtojams ir kaip ji turi būti atlyginta.

Dėl politikų atsakomybės

Teisėsauga ir teismai elgėsi atsakingai ir priėmė labai reikšmingus sprendimus, kuriais teisinėmis priemonėmis įvertino tokio masto politinę korupciją.

Toliau tokia pati atsakomybė laukia politikų: politinėmis priemonėmis įvertinti tokio

Popiežius Pranciškus liepos 27 d. Brazilijos Rio de Janeiro Kopakabanos paplūdimyje meldėsi drauge su dviem milijonais jaunųjų maldininkų ir išreiškė paramą jaunimo protestams už permainas. **AP**

masto politinę korupciją. Ir tai pirmiausia egzaminas socialdemokratams – jei jie nedelsdami nepašalins Darbo partijos iš valdžios, kurią jie neteisėtai užgrobė naudodami neteisėtus pinigus, socialdemokratų taps Darbo partijos nusikaltimo neteisėtai užgrobiančiais valdžią bendrininkais.

Jei, kaip sako Algirdas Butkevičius, koalicija ir toliau gali gerai dirbti be jokių permainų ir be jokios reakcijos į teismo sprendimą, bet kokia kova su korupcija Lietuvoje tampa beprasmė, nes ši valdžia sako, kad korupciniai nusikaltimai siekiant valdžios netrukdo joje būti, net jei jie yra išaiškinti ir pripažinti teismo, nes pati valdžia yra korumpuota...

Viena iš socialdemokratų vadovų Irena Šiaulienė teisingai kelia klausimą, kad politikų reakcija į teismo sprendimą parodys, kokie politiniai standartai Lietuvoje yra taikomi. Tačiau ir ji pati bijo į šį klausimą aiškiai atsakyti – atsakymas yra socialdemokratų rankose. Jei atsakymas bus nulinis, tai ir standartas bus nulinis, jis bus iki begalybės neigiamas.

Jei Seimo Pirmininko poste ši valdančioji koalicija ir toliau laikys už korupcinius nusikaltimus siekiant neteisėtai užimti valdžią nuteistą V. Gapšį, tai bus taip pat naujas standartas. Liūdnas degradacijos ir cinizmo standartas. Mūsų koalicijoje buvo taikomi šiek tiek kitokie standartai sau ir kitiems – Algis Kašėta pats pasitraukė iš Seimo Pirmininko pavaduotojo pareigų, kai paaiškėjo, kad vairuodamas savo automobilį labai stipriai viršijo leistiną greitį, o Seimo Pirmininkas Arūnas Valinskas buvo atleistas iš pareigų dėl to, kad negalėjo tinkamai pasiaiškinti dėl žiniasklaidoje skandalingai paviešintos bendros nuotraukos su vienu iš nusikaltėlių autoritetų.

Tačiau socialdemokratų

KOKIO PREZIDENTO NORĖTŲ SOCIALDEMOKRATAI?

Pastaruoju metu būtent socialdemokratų pradėjo naują prezidentinę rinkiminę propagandinę kampaniją. Tokių ženklų daugiau negu reikia. Tai socialdemokratų partija paskelbia, jog Prezidentės išsakyta kritika dėl Seimo vadovybėje po teismo sprendimo palikto Darbo partijos pirmininko Vytauto Gapšio yra prezidento rinkimų kampanijos dalis ir įvertina tai kaip brandos trūkumą. Nors tas pats Algirdas Butkevičius savo „brandą“ demonstruoja pareiškimą, lyg jis nebūtų jos faktiškasis vadovas. O gal ir nėra? Gal dabar jai vadovauja ne per seniausią apsisireikšusi „trojka“, kuri pasaulinės finansinės krizės priežastis surado Lietuvoje?

Telieka konstatuoti faktą – valdantiems socialdemokratams norėtųsi prezidento, kuris neišvardintų, jog Seimo vadovybėje toleruodama nuteistą Darbo partijos vadovą valdančioji centro-kairės koalicija kompromituoja save. Toks tegali būti A. Butkevičius, padaręs „esminį“ pareiškimą: „tolesnis darbas Seimo vicepirmininko poste „yra pono Vytauto Gapšio apsisprendimo klausimas“. Ir buvimas bendroje politinėje taryboje su sukčiavimu ir dvigubos buhalterijos tvarkymu apkaltintais asmenimis „ne jų kompetencijos klausimas“! Taigi toks ta-

klysta, jei galvoja, kad vien atleisdamis V. Gapšį iš pareigų jie galės save toliau laikyti švariais, dirbdami vienoje koalicijoje su partija, kuri pateko į valdžią naudodama milžiniškas neteisėtas lėšas.

Andrius Kubilius, Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų partijos pirmininkas, Seimo opozicijos vadovas

riamai „nuoširdus“ kandidatas jau lipdomas iš neaiškių interesų ir įsipareigojimų sparčiai besikriminalizuojančiai koalicijai (pasėti daigai jau pradeda dygti per vicepirmininkus, viceministrus ir kitus neantraeilus politinius personažus...).

Kokį dar bruožą socialdemokratų norėtų matyti savo prezidentė? Pasyvumą priimant valstybei ir visuomenei reikalingus sprendimus. Kadangi visiems įtikti neįmanoma, tai belieka žarstyti pažadus tikintis, kad laikas juos išplaus ir jie bus pamiršti. Ir vengti priimti sprendimus vien dėl galimai krisiančio įvertinimo. Taigi žadantis, bet pažadus kitą dieną keičiantis ir vertinimų arkliuku tempiantis socialdemokratų vežimėlį. Dabartinės Prezidentės pozicija, kad nėra ką vertinti Vyriausybės darbe, nes trūksta konkrečių sprendimų, socialdemokratams taip pat nepriimtina. „Trojka“ jau rado paaikškinimą, kas atsakingas ir šioje situacijoje: antikrizinius įstatymus pasirašinęjusi Prezidentė (tiesa, pamiršo, kad ji Prezidente tapo tik galutinai įsisiūbavus krizei).

Taigi artėjame prie išvados, kokio gi prezidento reikia socialdemokratams? Tylinčio, kai reikia priminti sprendimus. Žadančio, kai pažadų jau nebeužtenka. Besiorientuojančio į savo ir savo partijos vertinimus, o ne valstybės ir jos piliečių esminius interesus. Politiškai mikčiojančio, kai reikia pasakyti, kas yra kas besikriminalizuojančioje koalicijoje ir, matyt, užmerkiančio akis flirto su monopolijomis akivaizdoje. Yra apie ką pagalvoti...

Dr. Arvydas Anušauskas, Seimo TS-LKD frakcijos narys, TS-LKD partijos Politikos komiteto pirmininkas.

Bernardinai.lt

PAREIŠKIMAS DĖL ŽMOGAUS GYVYBĖS APSAUGOS

Mes, Lietuvos tradicinių religinių bendrijų atstovai, nuolatos rėmėme ir remiame pastangas pasinaudojant visomis teisinėje valstybėje deramomis priemonėmis saugoti ir ginti prasidėjusią žmogaus gyvybę. Kiekviena žmogiška gyvybė yra didžiulė brangintina dovana, kuriai turi būti leista išvysti pasaulio šviesą, kad ir kokie sunkumai ar abejonės pasitaikytų.

Suprantame, kad žmogaus gyvybės apsauga tam tikrais atvejais gali kelti nelengvai išsprendžiamas dilemas. Tačiau tai nėra priežastis prarasti ryžtą labiau ginti gyvybę, kaip ir sunkūs pasirinkimai kitose gyvenimo srityse negali motyvuoti atsakymo siekti gėrio. Kartais diskusijose dėl negimusios gyvybės apsaugos bandoma sugretinti skirtingos svarbos vertybes bei teises, taip sukuriant tariamos pasirinkimų pusiausvyros įspūdį. Vis dėlto, pavyzdžiui, privatumas kaip teisėta bei saugotina vertybė, neprilygsta gyvybės vertei. Teisė į privatumą nėra pakankama ir moraliniu požiūriu pateisinama priežastis atimti žmogaus gyvybę. Lemiamu argumentu apsisprendžiant dėl negimusios gyvybės negali būti laikomas ir teiginys, jog jos apsauga pažeidžia teisę į asmens fizinio vientisumo gerbimą. Užsimezgusi gyvybė yra ne moters organas, bet genetiškai unikalus žmogaus embrionas, kuris, kai jam nesutrukdoma augti ir vystytis, tampa savarankišku asmeniu. Todėl nėštumo nutraukimas visuomet yra gyvybės atėmimas konkrečiam žmogui.

Žmogaus gyvybės apsauga yra nelygstamos moralinės svarbos uždavinys, peržengiantis tautų, religijų, pasaulėžiūrų, ideologijų, partinės priklausomybės ribas. Todėl palaikome siekius suteikti kuo didesnę apsaugą žmogaus gyvybei nuo pat jos prasidėjimo momento ir raginame visus geros valios politikus, visuomenininkus ir kitus piliečius prisidėti prie šių pastangų.

Lietuvos Vyskupų Konferencijos Pirmininkas
Arkivyskupas Sigitas Tamkevičius
Lietuvos Evangelikų Liuteronų Bažnyčios Vyskupas Mindaugas Sabutis
Vilniaus ir Lietuvos Stačiatikių Arkivyskupas Inokentijus

POPIEŽIUS PRANCIŠKUS DĖL IŠEIKVOJIMO ATLEIDO DU SLOVĖNIJOS ARKIVYSKUPUS

Popiežius Pranciškus liepos 31 d. atleido du Slovėnijos katalikų hierarchus dėl finansinio skandalo, kuris, kaip pranešama, vieną arkivyskupiją paliko su 800 mln. eurų biudžeto trūkumu.

Vatikano pareiškime sakoma, kad popiežius priėmė abiejų Slovėnijos arkivyskupų – Liublianos arkivyskupo Antono Streso ir Mariboro arkivyskupo Marjano Turnšeko „atsistatydinimą”.

Mažytėje Slovėnijoje, kaip ir Lietuvoje, yra dvi Katalikų bažnyčios arkivyskupijos.

Abu arkivyskapai traukiasi

pagal kanono teisės taisykles vyskupams, „kurie dėl ligos ar kokios nors kitos rimtos priežasties tampa nebetinkami vykdyti savo tarnystę”.

Slovėnijos žiniasklaida, kurią citavo Italijos naujienų agentūra ANSA, pranešė apie įtarimus, kad rizikingas abiejų arkivyskupų finansų tvarkymas sukėlė Mariboro arkivyskupijos bankrotą.

M.Turnšeko pirmtakas Maribore Franc Kramberger 2011 metais buvo priverstas atstatydinti pirmą kartą kilus skandalui dėl Katalikų Bažnyčios investicijų Slovėnijoje.

PAMINKLAS POPIEŽIUI PRANCIŠKUI

Buenos Airių katedros, kur prieš tapdamas popiežiumi Jorge Bergoglio kasdien aukodavo mišias, vidiniame kieme pastatyta natūralaus dydžio popiežiaus Pranciškaus statula.

Statula iš stiklaplastikio ir dervos atsirado uždarame kiemelyje, tačiau ją galima matyti iš gatvės. Pranciškus pavaizduotas besišypsantis ir mojančias.

Šis paminklas - dalis menininko Fernando Pugliese projekto, kuriuo siekiama Buenos Airėse su J.Bergoglio gyvenimu Argentinoje susijusiose erdvėse pastatyti įvairaus dydžio skulptūras, vaizduojančias pirmąjį popiežių iš Lotynų Amerikos.

„Pažinojau J.Bergoglio 14

metų. Visuomet juo žavėjau-si, mane žavi jo labai kukli asmenybė. Savo darbu noriu perteikti popiežiaus brolybės ir meilės filosofiją visiems po miestą vaikštantiesiems žmonėms”, - sakė menininkas.

Paminklas iškilo netoli Argentinos globėjos Luchano Dievo Motinos statulos, kuri nuo vasario bus eksponuojama Vatikane. Manoma, kad paminklą naujam popiežiui norės pamatyti daugybė žmonių. Nuo kovo 13-osios, kai Pranciškus tapo popiežiumi, Buenos Airių katedroje, kurioje jis 15 metų buvo arkivyskupu, apsilanko daugybė tikinčiųjų. Be to, ši katedra yra istorinėje Gegužės aikštėje. **AFP, LŽ**

PASTABOS IR NUOMONĖS

NEI ĮVAIZDŽIO, NEI PAMINKLO

Algirdas Mykolas ir Gerardas Brazauskai vykdė Valdovų rūmų statybą. Brolis tebevykdo ir dabar. **LRT archyvo nuotr.**

pastatyti ką nors autentiško neįmanoma. Statomi Valdovų rūmai – dar viena buvusių kolaborantų, besidedančių Tėvynės patriotais, finansinė afera. Pasinaudoję tautiečių meile savo kraštui, buvę kolaborantai, vadovaujami Algirdo Brazausko, sparčiai šimtais milijonų tuštino valstybės iždą. Už tuos šimtus milijonų, kurie išleidžiami buvusiųjų kišenei ir ambicijoms tenkinti, būtų galima pastatyti tikrai didingus statinius (Laisvės rūmus, Tautos namus, paminklus), kuriais galėtų didžiulis ne tik mūsų karta, bet ir ateities kartos.

Prisidengus paslapties skraiste (A.Brazauskas: Valdovų rūmų eksponatų kainų skelbti negalima), **Lietuvos dailės muziejaus direktoriui Romualdui Budriui sudarinėjant sandorius ir** mokant beprotišką kainą, perkamos visose Europos palėpėse likusios senienos, kurios pristatomos kaip mūsų istorijos autentiška, statomi rūmai paverčiami Europos sendaikčių sandėliu. Tam skiriami nauji milijonai. Senienų restauravimui prireiks dar daugiau milijonų, pasak R.Budrio, „tai nesibaigiantis procesas, galintis užtrukti ir šimtą metų”.

Pravėrus didžiąsias rūmų duris, pasitinka A. Brazauskui skirta atminimo lenta, kurioje iškalti buvusio prezidento ištarti žodžiai, kuriais teigia rūmuose matęs valstybingumo simbolį. Klydo ir klaidino velionis, nes rūmai, kaip aukščiau minėjau, gali simbolizuoti tik valdžią, o ne valstybę.

Anot Valdovų *rūmų* muziejaus vadovo Vydo *Dolinsko*, A. Brazauskas bus įamžintas nuolatinėje ekspozicijoje, toje dalyje, kuri pasakos apie XX a. rūmų istoriją. Jis bus lyginamas su Žygimantu Senuoju, Žygimantu Augustu, Vytautu, Žygimantu Vaza, Vladislavu Vaza ir kitais valdovais, kurie statė šiuos rūmus. Jis taps vienu svarbiausių šios ekspozicijos akcentu, prezidentas yra įamžintas – rūmai yra jam paminklas. Ir priduria: „Po 100 ar 200 metų bus sakoma: Gediminas statė pilį,

Žygimantas Augustas rūmus perstatė, Brazauskas atstatė. Kai kam tai turbūt labiausiai nepatinka”. Tik nepasakė, kodėl nepatinka?

Perskaičius *rūmai yra jam paminklas*, nevalingai peršasi aliuzija, susijusi su Egipto faraonų piramidėmis, Lenino mauzoliežiumi prie Kremliaus. Ne tik kai kam, žinoma, ir nepatinka, kad Valstybės lėšomis, gyvas būdamas, A.Brazauskas siekė labai brangiu būdu įsiamžinti. Nepatinka ir kitas – pelno iš statybų siekis savo aplinkai.

Antai tarp apdovanotojų Lietuvos pramonininkų konfederacijos „Garbės aukso ženklu” yra Brazauskas Algirdas – Lietuvos Respublikos Prezidentas ir Brazauskas Gerardas – Statybos industrijos asociacijos prezidentas, faktinis Panevėžio statybos tresto vadovas, A.Brazausko brolis. Valdovų rūmų statybą vykdė ir tebevykdo Panevėžio statybos trestas, o lėšų iš valstybės biudžeto nuo pradinės kainos, jau prisireikė keliskart daugiau. Iš tikrųjų brangus, labai brangus tas paminklas buvusiam prezidentui...pinigine išraiška.

Skaudu ir apmaudu, ypač perdėtoje buvusios valdžios garbinimo akivaizdoje, kad **reprezentacinėje Lukiškių aikštėje iki šiol neiškilo paminklas per amžius kovojusiems ir žuvusiems tautiečiams už Lietuvos laisvę**. Tarp jų buvo karaliai, kunigaikščiai, prezidentai, žinomi ir nežinomi kariai, palikę *arklą, knygą, lyrą* ir paėmę ginklą, Lietuvos savanoriai, partizanai.

Būtų neišmintinga nutraukti darbus ar paniekinti beveik pastatytus Valdovų rūmus, nors jie Lietuvos įvaizdžiui kelti su svetimų kultūrų sendaikčiais, kokių Vakaruose apstu, nepasitarnaus, tačiau pastatyti užkardą šešėlinei pinigų plovyklai būtina. O rūmų statybos iniciatoriaus ir globėjo A.Brazausko, žinant jo asmeninius/karjeristinius ir politiškai nemotyvuotus siekius, šlovinimą rūmuose derėtų nutraukti, neleisti prisidengti garbingos lietuvių valstybės istorijos skraiste.

Algimantas Zolubas

Lietuvos Maria Montessori asociacija 2013 m. vasario 22 d. Kaune suruošė tarptautinę konferenciją „Vaikas - Dievo dovana“, skirtą Domicėlės Petrutytės (1913-2010) šimtosioms metinėms paminėti. Konferencijoje dalyvavo ilgametė Montessori auklėtoja Marytė Kucinienė iš JAV. Nuotraukoje: tarptautinės konferencijos dalyviai. Stovi (antra iš kairės): Lietuvos M. Montessori asociacijos (LMA) pirmininkė Rita Bružienė, sėdi (ketvirta iš dešinės) M. Kucinienė.

ARIOGALOJE VYKO LIETUVOS TREMTINIŲ, POLITINIŲ KALINIŲ IR LAISVĖS KOVŲ DALYVIŲ SĄSKRYDIS „SU LIETUVA ŠIRDY“

Rugpjūčio 2–4 d. Ariogaloje (Raseinių r.) vyko Lietuvos tremtinių, politinių kalinių ir laisvės kovų dalyvių sąskrydis „Su Lietuva širdy“. Renginyje dalyvavo krašto apsaugos ministras Juozas Olekas, kariuomenės vadas generolas leitenantas Arvydas Pocius, Krašto apsaugos savanorių pajėgų vadas pulkininkas Romualdas Moldaris, taip pat kariuomenei atstovavo Lietuvos kariuomenės Karinių oro pajėgų orkestras, Garbės sargybos kuopos salvės grupė ir kiti kariai.

Šventė tradiciškai prasižėdė jos dalyvių – buvusių Lietuvos tremtinių ir politinių kalinių, rezistentų, Lietuvos kariuomenės, Seimo atstovų,

Latvijos ir Estijos delegatų, Lietuvos šaulių sąjungos, „Misija Sibiras“ dalyvių, skautų, įvairių visuomeninių organizacijų atstovų ir kitų svečių eiseną nuo Ariogalos Šv. Arkangelo Mykolo bažnyčios, Dubysos slėnio link. Eiseną lydėjo Garbės sargybos kuopos kariai ir Karinių oro pajėgų orkestras.

Sąskrydžio dalyviai tylos minute pagerbė režimo aukas, žuvusius už Lietuvos laisvę, negrįžusius iš tremties. Prie Kankinių memorialo Ariogalos kapinėse Lietuvos kariuomenės Garbės sargybos kuopos kariai padėjo gėlių.

Renginio metu Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio štabo viršininkas dimisijos majoras

Vytautas Balsys, švenčiantis 90-ies metų jubiliejų, kartu su Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos valdybos pirmininko pavaduotoja Jūratė Marcinkevičienė pakėlė Lietuvos Respublikos vėliavą. Taip pat buvo iškeltos Latvijos ir Estijos vėliavos. Veikė paroda, pristatanti Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos 25-erių metų veiklą.

„Misija Sibiras“ dalyviai pristatė filmus apie į trėmimų vietas vykdytas ekspedicijas. Kaip ir ankstesniais metais, šiemet renginio dalyviai buvo kviečiami apsilankyti ir apžiūrėti kariuomenės įrengtą partizanų stovyklą ir bunkerį, kurie tikroviškai atspindi partizanų kasdienio gyvenimo sąlygas. **LRT**

POPIEŽIUS ASMENIŠKAI PASVEIKINO MUSULMONUS

Popiežius Pranciškus rugpjūčio 2 d. asmeniškai sveikindamas musulmonus su Id al Fitro švente paragino puoselėti „abipusę pagarbą“ tarp krikščionybės ir islamo, taip pat – atsisakyti „neteisingos kritikos“.

„Esame raginami gerbti (vien) kitų religiją, jos mokymą, jos simbolius, jos vertybes“, – sakoma popiežiaus Pranciškaus pareiškime, kurį išplatino Vatikano spaudos tarnyba.

„Nusprendžiau pats pasirašyti šį tradicinį sveikinimą ir nusiųsti jį jums, brangūs draugai, kaip pagarbos ir draugiškumo visiems musulmonams, ypač tiems, kurie yra religiniai vadovai, išraišką“, – rašė popiežius.

„Mes visi žinome, kad

abipusė pagarpa yra esminė visiems žmogiškiems santykiams, ypač – tarp žmonių, kurie išpažįsta religinius įsitikinimus“, – sakė jis.

Jo pareiškimas skiriamas „Musulmonams visame pasaulyje“, o Vatikanas paaiškino, kad toks sveikinimas yra tradicinis nuo 1967 metų, bet anksčiau tik Jonas Paulius II 1991 metais buvo nusiuntęs panašią asmeninę žinią.

Id al Fitro švente baigiasi musulmonų šventasis mėnuo Ramadanas, kai tikintieji daug meldžiasi ir pasninkauja.

Pranciškus ragino palaikyti glaudesnius ryšius su islamu, o šv. Pranciškus Asyžietis, kurio vardą jis pasirinko išrinktas popiežiumi, yra plačiai gerbiamas ir islamo pasaulyje.

bernardinai.lt

UKRAINOJE NELIKO NĖ VIENOS LIETUVIŠKOS SEKMADIENINĖS MOKYKLĖLĖS

Ukrainoje iš keturių lietuviškų sekmadieninių mokyklėlių neliko nė vienos. Ukrainos lietuvių bendruomenės vadovė tikisi, kad problema yra laikina.

„Paskutiniu metu susiklostė gana sudėtinga padėtis, nes vaikučiai, kurie buvo, užaugo, o naujų vaikų neturime. Problema ta, kad finansiškai Lietuva rėmė tas mokytojas, kurios ateidavo sekmadienį mokyti. Dabar mes to negauname. Gal tai yra toks pereinamasis laikotarpis“, – svarsto Ukrainos lietuvių bendruomenės pirmininkė Dalia Makarova.

„Manau, kad turėtų būti bendra Lietuvos valstybės strategija, nukreipta į Lietuvą ir lietuvius, kurie praeina už formalios valstybės ribų. Reikėtų turėti programas, nukreiptas į bendravimą, susižinojimą, ypačingų sąlygų sudarymą emigrantams, išvažiavusiems“, – tikina Lietuvos ambasadorius Ukrainoje Petras Vaitiekūnas.

Tautiečiai sako, kad pastaruoju metu daugėja ir ukrainie-

čių, norinčių pramokti lietuvių kalbos, – verslininkų, diplomatų, menininkų.

„Turiu, pavyzdžiui, mokinių Olesių. Jis yra grynas ukrainietis, ankstyvoje jaunystėje mylėjo lietuvių kalbą, kartu su ja pamilo ir Lietuvą, lietuvių kalbą. Jis penkerius [metus] mokosi ir gerai kalba lietuviškai, bet jaudinantis momentas [šioje istorijoje] yra tas, kad su žmona ukrainiete jis turi dukrele, kuri pavadinta Laima – dukra nuo dviejų metų yra mokoma lietuvių kalbos“, – pasakoja lietuvių kalbos mokytoja Džiulija Fedirkienė.

Ukrainoje daugėja ir Lietuvą bei jos istoriją menančių ženklų. Kijeve ant Taraso Ševčenkos universiteto filologijos instituto, kuriame mokėsi poetas Maironis, pernai atidengta pirmoji atminimo lenta su Maironio bareljefu.

Šį rudenį planuojama įamžinti dar vieną Lietuvos istoriją menantį objektą – ant šios kalvos XIV amžiuje stovėjusią lietuvių Vaivados medinę pilį.

Lietuvos Vaivados kalvą

ITALIJOS PREZIDENTAS PATVIRTINO KOMPENSACIJĄ LIETUVAI

Italijos prezidentas Giorgio Napolitano pasirašė ratifikavimo dokumentą dėl kompensacijos už laisvos Lietuvos ambasados pastatą, kurį per Antrąjį pasaulinį karą perėmė šalį okupavusi Sovietų Sąjunga. Tai liepos 24 d. patvirtino Lietuvos diplomatai.

Pagal sutartį, Lietuvai perduodamos patalpos Romos centre esančiuose „Blumenstihl“ rūmuose. Jos neatlygintai su-

teikiamos kaip kompensacija už diplomatinės atstovybės pastatą „Villa Lituania“, kuriam iki šiol šeimininkauja rusų diplomatai.

Vasarį Vilniuje pasirašytą sutartį Italijos parlamento aukštieji ir žemieji rūmai ratifikavo birželį ir liepą. Antradienį ratifikavimo dokumentą pasirašė prezidentas. Susitarimas įsigalios, kai jis artimiausiu metu bus išspausdintas Italijos ofi-

X DAINŲ ŠVENTĖ VYKS ČIKAGOJE

Čikaga (*JAV LB KV inf.*). JAV Lietuvių Bendruomenės Krašto valdyba praneša, jog X Dainų šventė vyks Čikagoje. Šventės, vyksiančios 2015 m. liepos 3-5 dienomis, organizacinio komiteto pirmininku išrinktas JAV LB Detroit apygardos narys Kastytis Giedraitis, meno vadovu - lietuvių meno ansamblio „Dainava“ vadovas ir dirigentas Darius Polikaitis.

pačiame Kijevo centre jau kelerius metus tvarko vietos lietuviai. **www.lrt.lt**

2015 m. liepos 3–5 d. Čikagoje vyks X Šiaurės Amerikos lietuvių dainų šventė. Šventės organizacinio komiteto pirmininkas – Kastytis Giedraitis (d.), meno vadovas – Darius Polikaitis.

CLEVELAND, OH

NEMALONAUS ĮVYKIO
ATGARSIAI

Š.m. liepos 23 dienos „Dirvos“ laidoje buvo straipsnis „Įvykis sukrėtė Clevelando lietuvių bendruomenę“ apie Clevelando lietuvių kooperatyvo „Taupa“ uždarymą. Iki šios dienos dauguma buvusių „Taupos“ narių yra sumaištyje. Nenustatytas narių skaičius, turėjęs „Taupoje“ Certificate of Deposit ar normalias taupos sąskaitas, iš National Credit Union Administration (An Agency of the U.S. Government) yra gavęs čekius tikrosioms jų sąskaitų sumoms buvusioms kooperatyve iki jo uždarymo. Tačiau, jei narių sąskaitos, dėl įvairių aplinkybių, buvo sudėtingos, užtruks laiko iki aukščiau minėta agentūra tas sumas išmokės.

Po kooperatyvo uždarymo, kai kurie vietiniai bankai, esantys netoli buvusio kooperatyvo, atskubėjo su pagalba. Pirmiausia, Key Bank ir Huntington Bank kreipėsi į lietuvių šv. Kazimiero parapiją ir jos rugpjūčio 24 dienos biuletenyje buvo abiejų bankų paslaugas siūlančios brošiūros ir tą pačią dieną, po sumos, parapijos svetainėje Key Bank vedė atsakę į klausimus. Rugpjūčio 26 d. dieną, 6 v.v. „Gintaro“ restorane Clevelando latvių kooperatyvo atstovai išdalino brošiūras apie paslaugas ir atsakinėjo į klausimus. Rugpjūčio 28 d., Huntington bankas pakvietė visus lietuvius į „Gintaro“ restoraną susipažinimui su banku ir jo siūlomomis paslaugomis. Maloni staigmena – bankas padengė visas karšto maisto išlaidas. Banko atstovė, Assistant Banking Office Manager Diana Nadinic sumaniai ir šiltai atsakė į visus klausimus. Pagal gautus atsiliepimus, malonus atstovės elgesys davė bankui nemažai naujų narių.

Šio straipsnio rengimo metu, „Taupos“ vedėjo buvimo vieta dar nebuvo žinoma, tačiau tai nesustabdė kai kurių Clevelando lietuvių bendruomenės narių nuo keisčiausių išvedžiojimų, įskaitant ir juokingiausius spėliojimus kodėl šis „Taupos“ uždarymas įvyko. Yra vilčių, kad, po išsamių tyrimų, atitinkami autoritetai nustatys ir paskelbs tikrąsias priežastis, tačiau, šiuo metu, didžiausia dorybė yra kantrybė.

Algirdas V. Matulionis

CHICAGO, IL

Kunigunda Šilininienė seniai paminėjo 106-ąjį gimtadienį. Šiuo metu ji gyvena „Holy Family Villa“ globos namuose. Ji neturi jokių giminių nei kokių nors artimesnių žmonių, kurie ją aplankytų ir paguostų. Vyras Henrikas mirė prieš daugelį metų. Ji užaugo Žemaitijoje, Mažeikių apskrityje. Baigė Utenos gimnaziją ir pasitraukė iš Lietuvos nuo Stalino „saulės“.

Už mirusio kunigo Kęstučio Trimako sielą šv. Mišias laikė vyskupas John R. Gorman šv. Antano bažnyčioje, Cicero mieste, kurioje velionis lietuviams teikė dvasinius patarnavimus. Dalyvavo ir keli amerikiečiai kunigai, kun. Antanas Gražulis, JS ir J. Kelpšas ir kt. Velionio kunigo pelenai bus palaidoti Lietuvoje.

Daytona Beach, Florida valstijoje, liepos 18 d. sulaukusi 91 metų amžiaus mirė Veronika Janušaitienė, ilgąmetė Čikagos gyventoją ir viena iš „Paramos“ krautuvės savininkių. Palaidota Daytona Beach šalia vyro Jurgio Janušaičio. Velionė paliko tris dukras: Danguolę Teresę/Terry Weed (Florida), Ramunę Badauskienę (Atlanta), Rasa Skvirblienę (Čikaga), tris anūkes bei du proanūkius.

Amerikos lietuvių Romos katalikų moterų sąjungos 3 kuopos susirinkimas įvyks rugpjūčio 11 d. (sekmadienį), po 11:00 val. ryto šv. Mišių švč. M. Marijos Gimimo parapijoje. Prašome visas nares dalyvauti. Laukiamos ir naujos narės taip sustiprinant kuopos veiklą.

Šiluvos atlydai ir parapijos pokylis. Kviečiami visi dalyvauti mūsų švč. M. Marijos Gimimo parapijos veikloje. Kasmetiniai Šiluvos atlydai prasidės rugsėjo 8 dieną (sekmadienį) ir baigsis rugsėjo 15 d. Atlydus praves Vyskupų konferencijos vicepirmininkas vyskupas Rimantas Norvila iš Vilkaviškio vyskupijos. Savaitės dienomis šv. Mišios bus aukojamos 10:00 val. ryto. Rugsėjo 15 d. (sekmadienis) - Šiluvos atlydų procesija. Šiais metais parapija švenčia 86-rius metus, tad parapijos metinis pokylis bus paskutinę atlydų dieną, rugsėjo 15 d., po šv. Mišių parapijos salėje.

Žmonėms, ieškantiems pagalbos, nemokamas psichologinės pagalbos telefonas: 1-866-438-7400, pirmadienį ir ketvirtadienį nuo 6 iki 10 val. vak. Skambinti galima iš visų valtyų, susikalbėsite lietuviškai.

Liepos 2 d. Motiniškuose namuose 2601 W. Marquette Road Čikagoje šv. Mišių metu buvo paskelbtos šv. Kazimiero vienuolių kongregacijos naujosios vadovybės sudėtis: seselė Regina Marie Dubickas - vyresnioji (antra iš dešinės); Immacula Wendt - vyresniosios padėjėja/iždininkė (antra iš kairės); Margaret Zalot - generalinė sekretorė (kairėje) bei Theresa Dabulis - dvasinių klausimų patarėja (dešinėje). Kun. Bernard Scianna laikė šv. Mišias, kuriose dalyvavo kongregacijos draugai, bendradarbiai bei Kazimieriečių tarnautojai. Po iškilnių vyko vaišės.

FLORIDA

Valdovų Rūmų atidarymas. Liepos 7 d., sekmadienio popietėje Mečys Šilkaitis parodė įdomią Valdovų rūmų Vilniuje atidarymo iškilnių filmą.

Sukviesti svečiai, vietiniai ir kitų kraštų atstovai, susodinti stebėjo iškilnių apeigas rūmų kieme. Prasminga Lietuvos prezidentės Daliaus Grybauskaitės kalba, įspūdinga senobiniais rūbais apsirengusių aktorių atliekama programa ir šokiai, na ir atvykimas – atėjimas didikų žirgais į rūmų kiemą, nukėlė mus į senuosius amžius.

Ilgą laiką kontroversinė rūmų statyba pagaliau pradėjo rodyti vaisius. Tai tikrai didingas ir tinkamai reprezentuojamas Lietuvos valstybingumą pastatas.

Kultūros būrelio popietė. Liepos mėn. 14 d. popietėje, būrelio narė Vita Patašiūtė-Blough pateikė įdomią programą, pajvairintą vaizdais ekrane. Savo paskaitoje prelegentė aplankė senuosius ir naujuosius Trakus. Pašnekesys – „Trakai per šimtmečius – praeitis, dabartis ir ateitis“, maloniai pavedžiodama klausytojus gilios ir didingos Lietuvos valstybės istorijos takais.

Trakų miestas – rajono

centras (apie 7 tūkst. gyventojų) – vienas labiausiai lankomų Rytų Europos miestų, traukiantis dėmesį ne tik dėl savo architektūrinio savitumo, bet ir kultūrinių renginių bei pramogų. Trakų istorija prasideda Senuosiuose Trakuose, nedideliame už trijų kilometrų esančiame kaime. Legendos pasakoja, kad S.Trakus XIV pradžioje įkūrė Lietuvos Didysis kunigaikštis Gediminas. Manoma, apie 1350 m. čia gimė žymiausias Lietuvos viduramžių valdovas Lietuvos Didysis kunigaikštis Vytautas. Pastačius pilis Naujuosiuose Trakuose, S. Trakų pilis neteko reikšmės ir nebuvo atstatinėjama.

Trakų istorija – tai pilių istorija, kuri viena stovi pusiasalyje tarp Galvės ir Lukos ežerų, kita – Galvės ežero viduryje, saloje. Lietuvos pasididžiavimas - Galvės ežero saloje stūksanti XIV a. pabaigos pilis. Tai **vienintelė Rytų Europoje pilis**, pastatyta saloje. Ją sudaro konventinio tipo rūmai su donžonu ir priešpilis. Manoma, kad Salos pilį XIV a. pab. pradėjo statyti Kęstutis, o XV a. pradžioje baigė jo sūnus Vytautas. Pilyje lankėsi žymūs Europos diplomatai: Vokietijos imperatoriaus Zigmanto pasiuntinys Benediktas Makra, flamandų riteris, Livonijos ir kryžiuočių

ordinų magistras. XV a. pirmoje pusėje apie 13 kartų pilyje viešėjo Lenkijos karalius Vladislovas Jogaila. Tradicijos tęsiamos. Mūsų dienomis pilyje kasmet apsilanko kelios delegacijos iš įvairių pasaulio šalių, čia pasirašomos svarbios tarpvalstybinės sutartys.

Trakai – unikalūs miestas dar ir tuo, kad jame gyveno ir jį kūrė lietuviai, lenkai, žydai, rusai, totoriai ir karaimai. Tai vienintelis Lietuvos miestas, turėjęs dvi savivaldas: nuo 1409 m. – Didžiojo miesto, t.y. krikščioniškosios Trakų miesto dalies, ir nuo 1441 m. – Mažojo miesto, t.y. karaimų gyventos Trakų miesto dalies. Jų palikimas pasiekė mus ir stebina savo architektūros lakoniškumu ir tradiciškumu.

Scenos ekrane matėme pilyje ir jos muziejuose mases besilankančių turistų.

Padėka prelegentei Vitai Blough už įdomią paskaitą ir suteikusiai progą prisiminti, gal jau ir primirštus mūsų didingos senosios istorijos momentus. Padėka Aurelijui Kilbauskui visada suteikiančiam technikinę pagalbą Būrelio programose.

Karštų vasaros mėnesių sekmadieninėse popietėse Klubu valdyba stengsis mūsų scenos ekrane parodyti filmas.

Lietuvių žinios, Nr. 444 inf.

ANGLIJA

Rugpjūčio 10 d. 7:30 val. vak. Justinos Kaminskaitės spektaklis „Unprescribed“. Tai pirmasis menininkės spektaklis Londone, kurį ji sukūrė kartu su kolegomis iš Royal Central School of Speech and Drama. Tai magistro studijų baigiamasis darbas ir pirmasis žingsnis į Londono teatro viešumą. Su spektaklio žiūrovais pateksite į kliniką, kurioje realybė išsilieja už kasdieniškų ribų. Čia ieškoma būdo išsinarplioti iš stabdančių baimių, kurios užgožia ar bent trumpam apglėbia bene kiekvieno žmogaus dienas. Taip

„VIEÑO PASAULIO DIENAI“ ARTĖJANT

Šiomet, 66-oji „Vieno pasaulio diena“ bus švenčiama rugpjūčio 25 d., sekmadienį, nuo 1 v. p.p. iki saulėlydžio, Clevelando kultūriniuose darželiuose. Ją rengia The Cleveland Cultural Gardens Federation. Šiais metais ji

pat šokama, lankstomi popieriniai laivai ir laistomi bonsai medeliai. Chelsea teatras.

Rugpjūčio 24 d. Baltijos kelio minėjimas. Organizuojama Jungtinės Karalystės lietuvių jaunimo sąjunga. Hyde Park, London W2 2UH.

LR ambasada JK inf.

turės dvi pagrindines estradas ir 4-5 papildomas. Šio rašinio autoriui susisiekus su šios federacijos vadovu, paaiškėjo, kad federacija šventėje tikisi „daugumos“ darželių narių, tačiau tikras jų skaičius šiuo metu dar nėra patvirtintas. Clevelando lietuvių kultūros darželis taip pat yra šios federacijos narys, tačiau dar neaišku dėl jos šventinės programos sferos. Šių metų išsilmės bus lyg įžanga į šimtąsias kultūros darželių (įkurtų 1916 m.) metines kurios bus švenčiamos 2016 metais.

Algirdas V. Matulionis

LIETUVIŲ RADIO PROGRAMA girdima antradieniais 9:00-10:00 val. vak. iš WPAT stoties 930 AM banga.

Interneto svetainė: WWW.WPAT930AM.COM

Dėl pranešimų ir skelbimų kreiptis į dr. Giedrę Kumpiką, 82-32 Bell Blvd., Hollis Hills, NY 11427. Tel. (718) 776-1687.

Fax: (718) 479-8923. E-mail: amberwings@mac.com

Nuotraukoje: Seimo pirmininko pirmasis pavaduotojas Vytautas Gapšys, Izraelio valstybės prezidentas Sh. Peres, Seimo pirmininkas V. Gedvilas, Užsienio reikalų komiteto pirmininkas Benediktas Juodka, komiteto narys Emanuelis Zingeris, Seimo Pirmininko patarėjas Mantvydas Bekešius. www.lrs.lt

LIETUVOS PIRMININKAVIMO PRISTATYMAS BŪSIMIESIEMS JAV VADOVAMS

Lietuvos ambasada Washingtone tęsia esminių Lietuvos pirmininkavimo Europos Sąjungos Tarybai tikslų pristatymą jaunajai amerikiečių ekspertų kartai. Liepos 29–30 dienomis su Lietuvos principais už ES vairo supažindinti JAV diplomatinės akademijos studentai ir Kongreso stažuotojai.

Liepos 29 dieną su transatlantinės partnerystės vieta pirmininkavimo darbotvarkėje pagrindiniuose JAV Kongreso rūmuose Kapitolijuje supažindinti čia besistažuojantys jaunuoliai.

„Strateginė ES ir JAV partnerystė būtina siekiant esminių Lietuvos pirmininkavimo tikslų – patikimos, augančios ir atviros Europos. Tiek energetinė nepriklausomybė, tiek darbo vietų kūrimas, tiek gyvybinga ES Rytų partnerystė neįsivaizduojama be koordi-

nuotų ES ir JAV pastangų”, – stažuotojams sakė Lietuvos ambasados JAV įgaliotasis ministras Rolandas Kačinskas.

Jis atkreipė dėmesį į Lietuvos pirmininkavimo metu **prasisidėjusias derybas dėl ES ir JAV laisvosios prekybos ir investicijų sutarties.**

„Labai svarbu, kad techninės derybų detalės neužgožtų svarbiausio tikslo – bendromis vertybėmis ir istorija paremtos strateginės partnerystės. Neatsitiktinai Europos saugumo strategijoje pabrėžiama, kad *veikdamos kartu, ES ir JAV yra galinga jėga, padedanti siekti gėrio pasaulyje*”, – strateginį ES dokumentą citavo Lietuvos diplomatas.

Kartu su nevyriausybine jaunuosius vadovus ugdančia organizacija „JAV-ES vyriausybinių iniciatyvų fondas” ambasados organizuotame

renginyje pranešimus taip pat skaitė JAV ir Europos Sąjungos santykių ekspertai, žinomų analitinių centrų atstovai.

Laisvosios prekybos sutarčiai bei kitiems svarbiausiems transatlantinės partnerystės darbotvarkės klausimams daugiausia dėmesio skirta ir pirmininkavimo pristatyme JAV valstybės departamento Užsienio tarnybos institute paskyrimams Europoje rengiamiems amerikiečių diplomatomams.

Čia taip pat aktyviai diskutuota apie vieningą Europos energetikos rinką bei ekonominę situaciją.

Liepos 31 d. su Lietuvos darbais ir siekiais už Tarybos vairo buvo supažindinta ir 50 ambasadą aplankiusių jaunuolių iš organizacijos „Global Youth Leaders”.

LR URM inf.

BALTARUSIJA NEĮSILEIDŽIA GALVIJŲ IŠ LIETUVOS

Baltarusija laikinai apribojo naminių ir laukinių atrajojančių gyvūnų įvežimą iš Lietuvos, praneša *BELTA*, remdamasi Žemės ūkio ir maisto ministerijos Veterinarijos ir maisto priežiūros departamento duomenimis, skelbia naviny.by.

Departamento turima informacija rodo, kad Lietuvos teritorijoje gyvūnams nustatytas Schmallenbergo virusas. Dėl to Baltarusija dar rugpjūčio 2 dieną įveda laikinus apribojimus.

Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos dir. Jono Miliaus teigimu, Lietuvoje nėra patvirtinta susirgimų

SOVIETINĖS SKULPTŪROS ANT ŽALIOJO TILTO

Vilniaus savivaldybė, vadovaujama mero Artūro Zuoko, ruošiasi pradėti ant Žaliojo tilto paliktą sovietinių okupantų skulptūrų remontą. Prieš metus meras sakė, kad Žaliojo tilto remonto darbams prireiks ketvirčio milijono litų. Už tuos pinigų miestas galėtų atkurti sovietmečiu sunaikintą Šv. Rapolo koplyčią, šventųjų skulptūras ant Evangelikų reformatų šven-

šmalenbergo virusu atvejų, tačiau dalyje tiriamų galvių kraujo mėginių nustatoma šio viruso antikūnių. Tokie tyrimų rezultatai parodo, kad gyvūnai turi susiformavusį imunitetą dėl kontaktų su viruso nešiotojais – mašalais, tačiau tai nereiškia, kad gyvūnai serga.

rovės, atstatyti Pranciškonų šventovės varpinę ir kt.

Pagal Lietuvos naują įstatymą dabar yra uždrausta viešose vietose statyti komunistinius ir nacių simbolius. Bet Vilniaus meras tų įstatymų nepaiso ir Vilnių teršia komunistinėmis skulptūromis ir garsina komunizmą. Todėl jis turėtų būti uždarytas kalėjime. O JAV ir Kanados lietuviai neturėtų remti pinigais Lietuvos, kol nebus pašalintos komunistų skulptūros Lietuvoje. Juk čia nėra Tarybų Lietuva, bet Laisva Nepriklausoma Lietuva. Todėl visi JAV ir Kanados lietuviai turėtų protestuoti prieš Žaliojo tilto kalvonų remontą.

L. Stankevičius, Montreal, QC

LIETUVA IR PASAULIS

Vilniaus garbės pilietis Shimon Peres gimė 100 km netoli Vilniaus esančiame mažame Višnevo miestelyje (Baltarusija), kuriame nuo viduramžių gyveno save priskiriantys litvakams žydai. Sh. Peres - Izraelio karinis ir politinis veikėjas, 1994 m. - Nobelio premijos laureatas, 1997 m. - Peres taikos centro steigėjas, nuo 2007 metų - Izraelio prezidentas. Pasak Izraelio ambasados, Sh. Peresas prisidėjo plėtojant dvišalius Lietuvos ir Izraelio santykius - santykiai tarp abiejų šalių yra labai geri. „Negali būti žydu, nepabuvęs lietuviu. Lietuva - jidiš kalbos motina, todėl sakoma - litvakas. Litvakas - ne tik geografinė sąvoka, tai charakteris ir kultūra. Litvakai garsūs dėl jų ypatingo charakterio - jie niekada nenusileis kitam, nei sau” (citata iš Izraelio prezidento kalbos, pasakytos 2006 m. Tel Avive minint Lietuvos ir Izraelio diplomatinių santykių užmezgimo 15-ąsias metines). Šiemet Izraelio Valstybė švenčia 65-ąsias nepriklausomybės metines, o rugpjūčio 2 d. jos prezidentas Sh. Peres šventė 90 metų sukaktį.

LR Užsienio reikalų ministerija patvirtino gavusį ambasadoriaus Azerbaidžane Artūro Žurausko, kuriam priskiriamas internete paviešintas privataus telefoninio pokalbio įrašas, prašymą atšaukti jį iš pareigų. „Tai ambasadoriaus sprendimas, kuriuo jis siekia užkirsti kelią galimam neigiamam poveikiui valstybės ir savo reputacijai. Diplomatas supranta, kad susidariusi situacija apsunkina galimybes tinkamai tęsti darbą esamoje pozicijoje”, rašoma ministerijos pranešime. Liepos 8 dieną paviešinti keli įrašai, kuriuose, kaip nurodo įrašus įkėlęs „Youtube“ vartotojas, kalbasi Lietuvos ambasadorius Vengrijoje Renatas Juška, Lietuvos ambasadorius Azerbaidžane Artūras Žurauskas, Užsienio reikalų ministerijos Rytų partnerystės politikos departamento direktoriaus pavaduotojas Zenonas Kumetaitis, šio departamento skyriaus vedėjas Gediminas Kasputis. Pasak L. Linkevičiaus, įrašai yra provokacija prieš Lietuvą.

Liepos 28–29 dienomis Afganistano nacionalinės armijos kariai, remiami Lietuvos vadovaujamos Goro provincijos atkūrimo grupės karių, atliko logistinio konvojaus apsaugos operaciją. Jos metu kariai saugojo iš Herato į afganistaniečių karinę bazę Čagčarane gabenamą krovinį. Operacijoje dalyvavo daugiau kaip 30 Afganistano nacionalinės armijos ir 16 Lietuvos karių.

Nuo 2010 m. Lietuvos kariai ir kitų Gore bendradarbiaujančių šalių kariai jau yra apmokę daugiau kaip 200 Afganistano nacionalinės armijos karių. Lietuva yra priėmusi sprendimą iki 2013 metų pabaigos iš Afganistano Goro provincijos išvesti savo karius ir užbaigti Goro provincijos atkūrimo grupės misiją.

Ieškos dingusio M. K. Čiurlionio paveikslų. Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus darbuotojai vyksta į kelionę, kurios tikslas - surasti dingusį žymaus lietuvių dailininko Mikalojaus Konstantino Čiurlionio paveikslą. Kaip rašo dienraštis „Kauno diena”, paveikslas paieškos ves į Ukrainą. Yra žinoma, kad M. K. Čiurlionio paveikslas „Baladė (Juodoji saulė)” dingio 1910 metais. Tuo metu jo savininkas buvo rusų kompozitorius Igoris Stravinskis. Jis paveikslą įsigijo Sankt Peterburge, vėliau persikėlė į Ukrainą, kartu išsivežė ir M. K. Čiurlionio kūrinį. „I. Stravinskis ilgą laiką gyveno Ukrainoje, Ustyhuo miestelyje. Vėliau persikėlė gyventi į Šveicariją, o paveikslą paliko Ustyhuje. Nuo to laiko paveikslas laikomas dingusiu”, - dienraštis cituoja Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus vyriausioji fondų saugotoją Nijolę Adomavičienę.

Už tai, kad nederlingose Saudo Arabijos žemėse žaliuoja parkai, alėjos, o dykumose plyti golfo aikštynai, šios šalies gyventojai turėtų būti dėkingi ir Lietuvos žemei. Pasirodo, lietuviškos durpės pilnais laivais keliauja į šią ir dar kelias dešimtis pasaulio valstybių. Pasak Lietuvos durpių verslo atstovų, šiai iškaskenai kol kas nėra lygių ir tik ji gali būti gyvybės garantu tokiose žemėse.

LIETUVOS KONSTITUCIJA IŠLEISTA 13 KALBŲ

Mykolo Romerio universitetas išleido unikalų leidinį, kuriame pateikiamas 1992 m. spalio 25 d. Lietuvos Respublikos Konstitucijos vertimas į tryliką užsienio kalbų.

Leidinyje parengtas anglų, prancūzų, vokiečių, ispanų, italų, estų, latvių, lenkų, čekų, rusų, kinų, korėjiečių kalbomis. Vertimai į kai kurias kalbas, pavyzdžiui, kinų, japonų, korėjiečių, publikuojami pirmą kartą Lietuvoje, rašoma Nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos pranešime spaudai. Leidinio pratarmėje atskleidžiami pagrindiniai Lietuvos valstybės konstitucionalizmo raidos etapai, pateikiami svarbiausi 1992 m. spalio 25 d. Lietuvos Respublikos Konstitucijos bruožai. Leidinyje skirtas visiems, besidomintiems šiuo metu galiojančia Lietuvos Respublikos Konstitucija ir Lietuvos valstybės konstitucionalizmo raida, pirmiausia užsienio valstybių politikams, mokslininkams, tyrėjams, studentams ir kitiems skaitytojams.

LUKIŠKIŲ AIKŠTĖJE „TAUTOS DVASIA”?

Lietuvos Kultūros ministerijoje paaiškėjo, kad laisvės kovotojų atminimo įamžinimui Lukiškių aikštėje Vilniuje turėtų iškilti paminklas „Tautos dvasia”.

Vienas konkurso dalyvis metė šešėlį vertinimo komisijai, kurios nariai, kitaip nei menininkai, neprivalėjo pateikti pažymos, jog nebendradarbiavo su KGB.

Ekspertai iš 18 atrinko penkis darbus, geriausiai atitinkančius konkurso sąlygas ir visuomenės interesą. Iš šių penkių darbų jie išskyrė „Tautos dvasią”, kurią ir rekomendavo įgyvendinti. Paminklo autoriai – Vidmantas Gylikis, Vytenis Hansell ir Ramunė Švedaitė.

Antroji vieta skirta projektui „Šviesa” (aut. Kęstutis Antanėlis, Dalius Regelskis, Gintautas Tiškus), trečioji – „Lietuvos laisvė” (aut. Gitenis Umbrasas), 4-a vieta teko „Laisvės motinai” (autorius Algirdas Kuzma, Stanislovas Kuzma), penktas liko „Proveržis” (aut. Kęstutis Lanauskas, Robertas Antinis, Linas Tuleikis, Paulius Vaitiekūnas).

„Tautos dvasios šviesa – sielos paukštis – taip būtų galima įvardinti šio poetinio įvaizdžio idėją, įprasminančią istorinių, nacionalinių, politinių ir bendražmogiškų ieškojimų kelią. Dvasios išraiška, sielos nerimas – iš narvo išliekiantis paukštis”, – taip kūrėjai apibūdina pasiūlytą idėją.

Paminklas būtų statomas iš nerūdijančio plieno, metalizuoto anglies pluošto audinio, granito, bruko.

Pasak darbus vertinusių ekspertų, šio konkurso tikslas – iš konkursui pateiktų projektų atrinkti geriausią, įtaigų, lengvai identifikuojamą, visuotinai priimtą, tautos dvasią ir kovotojų už Lietuvos laisvę atminimą įprasminantį skulptūrinės kompozicijos projektą Lukiškių aikštei Vilniuje.

„Konkurso kontekste – tai labiausiai subalansuotas pasiūlymas. Paminklo simbolika universalė ir abstrakti, todėl atitiktų daugelio skirtingų vertintojų poreikius. Simbolis lakoniškas, kartu talpus tinkamomis temai

Pirmoji vieta skirta projektui „Tautos dvasia” (aut. Vidmantas Gylikis, Vytenis Hansell, Ramunė Švedaitė).

prasmėmis. Memorialinei daliai skiriamas reikiamas dėmesys. Paminklo projekto santykis su aikštės erdve yra geras. Mastelis tinkamas. Parterio sprendime naudojamos aikštė ir paminklą jungiančios kompozicinės priemonės, integruosiančios paminklą į aikštės gyvenimą”, – darbą nugalėtoją apibūdina ekspertai.

Teigiama, kad vertikalės viršutinė dalis bus matoma iš tolimųjų apžvalgos taškų – svarbių Tauro kalno, dešiniojo Neries kranto vietų. Pasak ekspertų, paminklas tarsi tirps erdvėje ir nekonkuruos su Šv. Apaštalo Pilypo ir Jokūbo bažnyčios bokštais, tuo pat metu jo dinamiškas siluetas taps reikšminga Lukiškių aikštės erdvės dominante. Pasirinkta pagrindinė medžiaga gerai derės prie akmens grindinio, taip pat bus ilgaamžė ir lengvai priežiūrima. Ši medžiaga taip pat bus tinkama atskleidžiant objekto siluetą tamsiu paros metu dirbtinio apšvietimo pagalba.

Lukiškių a. stovės „Tautos dvasia”, menininkas įžvelgia

„penktosios kolonos” pirštus.

Veikė „penktoji kolona”?

Pagal konkurso nuostatas, skulptoriai, norėję dalyvauti paminklo konkurse, turėjo pateikti pažymą, kad nebendradarbiavo su KGB.

11-ą vietą konkurse užėmęs dailininkas architektas Valdas Jurevičius iškėlė klausimą, ar specialias pažymas turėjo pristatyti ir komisijos nariai. „Ar mes, kūrėjai, ir tamstos esame viename lygmenyje? Mums teko pristatyti iš KGB archyvų pažymas, kad nebendradar-

biavome su specialiosiomis tarnybomis. Todėl norėčiau, kad man atsakytumėte tiesiai šviesiai – kokioje sistemoje ir kokioje visuomenėje mes gyvename, jeigu vieni yra desovietizuoti, kiti dar ne. Ar jūs esate pristatę tokias pažymas kaip mes, kūrėjai”, – komisijos narių ir ministerijos darbuotojų klausė V. Jurevičius. Jo nuomone, konkursas neteisėtas, pažeidžiami kūrėjų ir daugelio Lietuvos žmonių teisės ir interesai.

Komisijos nariu buvęs kultūros viceministras Darius Mažintas teisinosi, kad visi valstybės tarnyboje dirbantys žmonės tikrinami Specialiųjų tyrimų tarnybos (STT). Tačiau to jis negalėjo pasakyti apie sprendžiamąjį balsą turėjusius ekspertus. Esą reikalavimą dėl pažymų nebendradarbiavus su KGB sugalvojo ne ministerija, o prie Vyriausybės veikusi komisija. „Tikrai niekada nebendradarbiauau. Jeigu žiūrint plačiau, man ir šis reikalavimas pateikti pažymas kėlė abejonių, pasirodė nelogiškas. Mes buvome pakviesti ekspertuoti ir tiesiog atlikome savo pareigą”, – priekaištus atrėmė komisijos pirmininkas architektas Rolandas Palekas.

Kartu su juo, konkurso darbus vertino architektai Artūras Blotnys ir Tomas Grunskis, menotyrininkai Kęstutis Kuizinas ir Skaidra Trilupaitytė, skulptoriai Alfonsas Vincentas Ambraziūnas ir Algirdas Bosas.

„Vyriausybės sprendimas, manyčiau, buvo labai teisingas – tokios pažymos kūrėjmas būtinos, bet būtinos ir visiems kitiems, kurie dalyvauja kon-

kurse. Kas dedasi ir šiandien Lietuvoje – puikiai suprantama, kad antra jėga, **pasilikusi penktoji kolona, veikia stipriai ir dar ilgai veiks**. Tai yra nenuginčijama”, – neatlyžo V. Jurevičius.

Praėjusių metų spalį Kultūros ministerija paskelbė Lietuvos laisvės kovotojų atminimo įamžinimo Lukiškių aikštėje Vilniuje meninės idėjos projektų konkursą. Principines šios konkurso sąlygas suformavo Lukiškių aikštės sutvarkymo ir Lietuvos laisvės kovotojų atminimo įamžinimo komisija prie Vyriausybės.

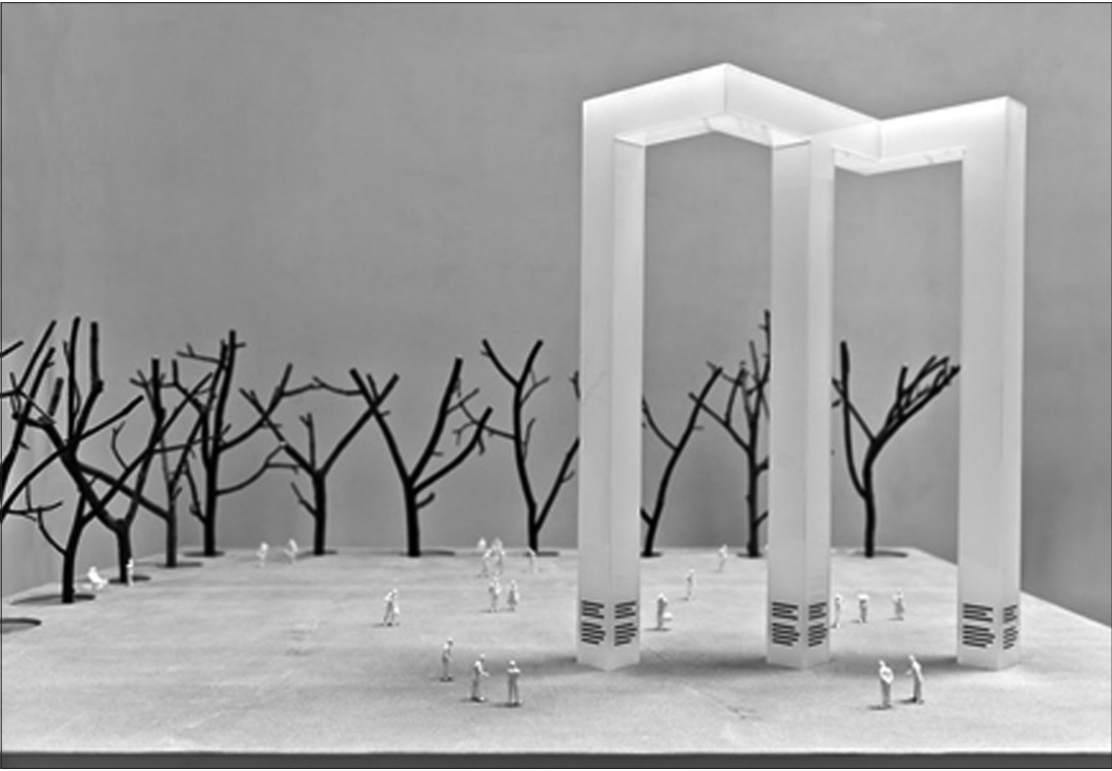
Menininkai turėjo galimybę daugiau nei pusę metų rengti projektus ir 2013 m. balandžio mėn. pateikė Kultūros ministerijai 28 projektus, iš kurių 18 atitiko projektų konkurso dokumentuose nustatytus reikalavimus. Galutinis sprendimas dėl konkurso laimėtojų bus paskelbtas patikrinus projektų teikėjų kvalifikaciją įrodančius dokumentus ir išnagrinėjus pretenzijas, jeigu jos bus pateiktos.

Lukiškių aikštės Vilniuje sutvarkymo ir paminklo joje pastatymo klausimas sprendžiamas nuo 1999 metų. Pernai buvo išrinktas nugalėtojas aikštės sutvarkymo pasiūlymui, jame numatyta vieta žuvusiųjų už Lietuvos laisvę kovotojų atminimo įamžinimo monumentui.

Lukiškių aikštė susiformavo XX amžiaus pradžioje. 1953 metais čia pastatytas paminklas bolševikų vadui Leninui, 1991 metais jis demontuotas. Nuo to laiko aikštė nebuvo tvarkyta.

Mindaugas Jackevičius,

delfi.lt

Antroji vieta skirta projektui „Šviesa” (aut. Kęstutis Antanėlis, Dalius Regelskis, Gintautas Tiškus). Jo autoriai kompozicinę idėją grindžia pasikartojančiu „T” formos kryžiumi, simbolizuojančiu auką ir prisikėlimą. Trijų kolonų ritmas, be savo meninės išraiškos ir konstrukcinio krūvio, suvokiamas kaip magiškas skaitmuo „3”, įprasminantis tris lemtingus bandymus sukurti Lietuvą. Žalčio ženklas, sujungiantis tris kolonas, susieja šiuolaikinės stilstikos kūrinį su senąją lietuvių mitologija. Medžiaga: metalo karkasas, grūdinto matinio stiklo apdaila.

lrytas.lt

SUTEIKTAS VILNIAUS GARBĖS PILIEČIO VARDAS

Lietuvoje viešinčiam Izraelio Prezidentui, Nobelio premijos laureatui Shimon Peres suteiktas Vilniaus garbės piliečio vardas. Ceremonija vyko Vilniaus rotušėje.

Suteikti Sh. Peres sostinės garbės piliečio vardą Vilniaus miesto savivaldybės taryba nusprendė liepą.

Pasiūlymą suteikti šį vardą

pateikė Lietuvos žydų bendruomenė. Rašte pabrėžiama, kad Izraelio Prezidentą Lietuvos žydų bendruomenė laiko vienu garsiausių pasaulio litvakų – kartu su Vilniaus Gaonu, Jaša Heifecu, Romanu Gari ir kitomis išskiliomis asmenybėmis jis, kaip litvakas, įeina ne tik į Lietuvos, bet ir viso pasaulio istoriją ir kultūrą.

ELTA

KAI BUVO UŽDRAUSTA TREMTINIAMS GRĮŽTI Į LIETUVĄ

Prieš 57 metus, 1956-ųjų birželio 30-ąją, SSKP CK plenumas priėmė nutarimą, kuris atvėrė kelią į laisvę milijonams stalininio gulago kalinių ir tremtinių. Tačiau sovietinės Lietuvos valdžia padarė viską, kad išlaisvintų lietuvių kelias namo būtų nuklotas erškėčiais.

Iš pirmo žvilgsnio atrodytų, kad SSKP CK birželio plenumo nutarimas tik pakartojo (beje, gerokai švelnesne forma) garsiosios Nikitos Chruščiovo kalbos XX SSKP suvažiavime tezes. Vis dėlto tai, kas liko užfiksuota plenumo dokumentuose, iš esmės užbaigė trejus metus trukusį neapibrėžtumo laikotarpį šalyje ir atskleidė tikrąją jėgų pusiausvyrą partijos viršūnėse.

Rusų istorikas Rojus Medvedevas mano, kad plenumo nutarimas buvo žingsnis atgal, palyginti su tuo, ką uždarame XX SSKP suvažiavimo posėdyje kalbėjo komunistų partijos vadovas. Su tuo sunku nesutikti - plenumo dokumentai iš tiesų buvo keturis mėnesius trukusios nematomos kovos ir tam tikro kompromiso rezultatas.

Apie Josifo Stalino laikų masines represijas po 1956-ųjų vasarį vykusio XX partijos suvažiavimo daugiausia diskutuota SSKP CK Prezidiumo posėdžiuose ar dar siauresniame rate. Ten N.Chruščiovas beveik iš karto sulaukė rimto pasipriešinimo. Atsargiausiai pirmojo sekretoriaus poziciją vertino tokie veikėjai kaip užsienio reikalų ministras Viačeslavas Molotovas, Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo pirmininkas Klimentas Vorosilovas ir Ministrų Tarybos pirmininko pirmasis pavaduotojas Lazaris Kaganovičius. Ir tai nenuostabu - juk būtent šių žmonių parašai nulėmė tūkstančių sušaudytųjų, įkalintųjų ir ištremtųjų likimą.

Kita vertus, vienas galinčiausių N.Chruščiovo šalininkų buvo KGB vadovas Ivanas Serovas. Nors šio veikėjo rankos taip pat buvo suteptos stalininių represijų aukų krauju, I.Serovas seniai dirbo su partijos vadu ir buvo jo komandos narys. Visi žinojo, kad prie represijų prisidėjo ir pats N.Chruščiovas, tačiau diskusijose jis nesigėdydavo prisipažinti neturėjęs kitokio pasirinkimo, nes kaip ir kiti, bijojęs J.Stalino.

Nors jėgų pusiausvyra partijos viršūnėse buvo trapi, birželio plenumo rezultatus su tam tikromis išlygomis galima laikyti N.Chruščiovo pergale ir žingsniu į priekį. Mat partijos vado pranešimas uždarame XX suvažiavimo posėdyje tik atspindėjo naują požiūrį į neseną praeitį. Tuo tarpu viešai paskelbtas plenumo nutarimas tapo direktyva, kurią

vykdyti privalėjo visos partinės organizacijos.

Išgąsdino A.Sniečką

Taigi, 1956-ųjų vasarą specialios komisijos pradėjo masiškai peržiūrėti nuteistųjų bylas. Dauguma jų iškart buvo paleisti į laisvę. Netrukus iš Karagandos, Vorkutos, Irkutsko ir kitų kalinimo bei tremties vietų vykstantys traukiniai buvo pilni sugrįžtančių į namus žmonių.

Kaip rašo knygos „Gulago istorija“ autorė Anne Applebaum, „šis reiškinys turėjo apstulbinti milijonus kitų Sovietų Sąjungos gyventojų, su kuriais grįžusieji susitiko. N.Chruščiovo slaptoji kalba sukrėtė šalį, bet ji buvo tolimas įvykis, vykęs partijos viršūnėse. Grįžtantys namo žmonės, kurie seniai buvo laikomi mirusiais, leido daug kam asmeniškiau suvokti šios kalbos prasmę. Stalino laikais klestėjo slapti kankinimai ir neregimas smurtas. Staiga pasirodę buvę lagerių kaliniai tapo gyvais tų įvykių liudytojais”.

Gulago istorikė pabrėžia, kad „sugrįžę kaliniai dar kėlė ir siaubą, pirmiausia viršininkams, bendradarbiams, visiems tiems, dėl kurių jie atsidūrė lageriuose”. Šis pastebėjimas, matyt, labiau tinka Rusijai ir kitoms seniau į Sovietų Sąjungos sudėtį įtrauktoms respublikoms. Lietuvoje padėtis buvo kiek kitokia - sugrįžtantieji labiau gąsdino ne paprastus skundikus, o pačią respublikos vadovybę, kurioje aiškią persvarą turėjo stalininės gvardijos veikėjai.

Reikia pažymėti, kad tarp išleistų į laisvę tremtinių ir politinių kalinių lietuvių buvo ne tiek jau daug. XX partijos suvažiavimas neturėjo jokios įtakos 1956 metų kovo 12 dieną priimtam SSRS Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo nutarimui, leidusiam toliau laikyti tremtyje „banditus ir nacionalistus”, „banditų ir nacionalistų šeimų narius”, „banditų rėmėjus”, „rėmėjų šeimų narius” bei „buožes nacionalistus su šeimomis”. Taigi, **1957 metų liepos 1-ąją tremtyje tebebuvo laikomi beveik 55 tūkst. lietuvių, kurie tuo metu sudarė kone trečdalį visų Sovietų Sąjungos tremtinių.** Palyginkime šį skaičių su 1953-iaisiais, kai lietuvių tarp kitų tremtinių buvo tik 3.5 proc.

Vis dėlto ir tie 17 tūkst. žmonių, per pirmuosius destalinizacijos metus sugrįžusių į Lietuvą, kėlė baimę vietos komunistinei vadovybei. Šie žmonės buvo nuteisti ar ištremti iš Lietuvos už vadinamąją antisovietinę veiklą. O svarbiausia, kad tarp grįžusiųjų buvo maždaug tūkstantis žymių tarpukario nepriklausomos Lietuvos veikėjų, tokių kaip buvęs ministras pirmininkas

Tremtinių šeimos sugrįžta į Lietuvą. Zima, Irkutsko sritis, 1958 m.

Vilhelmas Janiselis./LCVA nuotr.

Leonas Bistras, vidaus reikalų ministras Petras Leonas, Vasario 16-osios Akto signataras diplomatas Petras Klimas, Tautininkų sąjungos veikėjas Domas Cesevičius ir daugelis kitų. Taigi, nuo pirmųjų masinės reabilitacijos dienų sovietinės Lietuvos valdžia ėmėsi visų įmanomų žygių, kad atsikratytų patriotiškai nusiteikusių lietuvių.

Vėlų 1956-ųjų rudenį ir žiemos pradžioje LKP vadovas Antanas Sniečkus ėmė bombarduoti SSKP CK laiškais. Tiek juose, tiek vėliau Maskvoje vykusiuose susitikimuose jis gąsdino Kremlių, jog politinių kalinių, o ypač buvusių partizanų sugrįžimas pablogins politinę padėtį respublikoje, atgaivins „nacionalistines” nuotaikas ir net sukels naujas ginkluotas pogrindžio kovas. Todėl esą jokių būdu negalima leisti, kad buvę laisvės kovotojai apsigyventų Lietuvoje ir net netoli jos. Visa tai vyko tuo metu, kai į tėvynę jau buvo grįžę daugiau nei 8 tūkst. žmonių.

Matyt, tokie A.Sniečkaus argumentai pasirodė įtikinami - Maskva jo užmojus palaimino. 1957 metų sausio 21 dieną LSSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo pirmininkas Justas Paleckis pasirašė įsaką, kuriuo „buvusiems Lietuvos buržuazinių vyriausybių vadovams, lietuvių nacionalistinio pogrindžio aktyviems dalyviams, antitarybinių organizacijų vadovams” **buvo uždrausta** be specialaus leidimo sugrįžti į Lietuvą. Už šio įsako nesilaikymą numatyta pakartotinė tremtis iki 5 metų.

Remdamasis šiuo įsaku, Lietuvos KGB per tris jo veikimo mėnesius sulaukė 40 žmonių, iš kurių 13 buvo išsiųsti atgal į tremtį. Toks naujų represijų mastas A.Sniečkaus ir jo aplinkos aiškiai netenkino. Taigi, Lietuvos KGB vadovas Kazimieras Liaudis sumanė planą, galėjusį virsti naujais masiniais trėmimais. Pažeidžiant net ir sovietinį teisėtumą, J.Paleckio įsaką ketinta taikyti atgaline data. Turint galvoje, kad 1953-1958 metais iš tremties ir įkalinimo vietų į Lietuvą grįžo per 40 tūkst. žmonių, galima numanyti,

kad naujų trėmimų, sovietinės valdžios pavadintų „administraciniu pašalinimu”, mastas galėjo nenusileisti nei pirmosioms prieškario tremtims, nei pokario represijoms. Laimei, šiam įsakui nepritarė net ir A.Sniečkus. Žinoma, LKP vadovas atsisakė šio sumanymo ne dėl humanizmo, o bijodamas, kad tokie veiksmai paskatins naują pasipriešinimo bangą, o tai beveik garantuotai išverstų jį iš posto.

Kita vertus, net ir nepavykus KGB vadovo planui, J.Paleckio įsakas pristabdė tremtinių ir kalinių grįžimą. Daugelis lietuvių buvo priversti kurtis Latvijoje, Baltarusijoje, ar Rusijos valdomoje Karaliaučiaus srityje.

Viena ranka duoda, kita - atima

Netrukus praktika, kai viena ranka buvo duodama laisvė, o kita - atimama galimybė sugrįžti į namus, įgavo naują mastą. 1958 metų gegužės 19 dieną SSRS Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumas paskelbė įsaką, kuriuo buvo paleisti visi tremtyje buvę sovietų valdžios priešai, išskyrus partizanus ir jų šeimas. Tačiau teisę leisti jiems apsigyventi tėvynėje turėjo tik LSSR Ministrų Taryba, o ši darė viską, kad tik apsunkintų grįžimą ar padarytų jį neįmanomą.

Gauti leidimą gyventi Lietuvoje nebuvo lengva, o net ir jį gavusiųjų laukė naujos kliūtys - susirasti darbą ar prisiregistruoti buvusiems „liaudies priešams” buvo beveik neįmanoma. Taigi, 1958 metais namo sugrįžo tik 22 tūkst. iš 32 tūkst. šeimų. Kiti tiesiog pasiliko Sibire ar kitose tremties vietose.

Sugrįžusių tremtinių laukė nauji persekiojimai. 1959 metų birželio 20 dieną LKP CK ir LSSR Ministrų Tarybai priėmus nutarimą „Dėl priemonių, susijusių su piliečių, atleistų iš spec. nutrėmimo, grįžimu į senąją gyvenamąją vietą”, daugelis iš jų buvo pasmerkti benamių daliai. Remiantis šiuo nutarimu, net 86 proc. grįžusių tremtinių nebuvo gražinti „teisėtai” konfiskuotų jų namai ir sodybos. Todėl vietos valdžia grįžusiųjų namo paprasčiausiai neregistruodavo.

Maža to, minėtas nutarimas įdavė vietos valdžiai į rankas dar vieną vėzdą - juo prokuratūra, KGB ir Vidaus reikalų ministerija įpareigota „ryžtingai kovoti su priešiškais ir antitarybiniais grįžusių iš nutrėmimo vietų asmenų išsišokimais”. Tuomet LKP CK biuro posėdyje A.Sniečkus aiškino, kad grįžusieji bando „telkti aplink save nacionalistiškai nusiteikusius asmenis”, palaiko ryšius su menininkais ir studentais, besidominčiais prieškario Lietuvos kultūriniu, politiniu ir visuomeniniu gyvenimu bei sovietų draudžiama literatūra.

Be abejo, šiuose žodžiuose buvo tiesos, tačiau antisovietinės nuotaikas Lietuvoje skatino ne tiek sugrįžę „liaudies priešai”, kiek pats fonas, kuriam esant vyko chruščiovinės destalinizacijos procesas. 1956-ųjų vasarą Lenkijoje įvyko antikomunistinis darbininkų streikas, o tų pačių metų rudenį SSRS kariuomenė paskandino kraujyje antisovietinį Vengrijos sukilimą. Šie įvykiai rado atgarsį tiek spontaniškose jaunimo demonstracijose Kaune per 1956-ųjų Vėlines, tiek ir vis garsiau skambėjusiose lietuvių kalbose, jog laikas atsikratyti sovietinės sprespaudos ir daryti taip, kaip padarė vengrai.

Šiaip ar taip, augančios antisovietinės nuotaikos buvo dar vienas pretekstas persekioti ir varžyti iš lagerių ir tremčių sugrįžusius lietuvius. Tuoj po garsiųjų Vėlinių manifestacijų sovietinės Lietuvos vadovai kreipėsi į SSRS Ministrų Tarybą, prašydami uždrausti Kaune apsigyventi asmenims, teistiems už antisovietinę veiklą. Prašymas buvo nedelsiant patenkintas. Remiantis šiuo nutarimu, iki 1959 metų pradžios iš Kauno buvo iškeldinti 443 buvę tremtiniai.

Nauja reformų banga

Tuo metu Maskvoje brendo nauja reformų banga. Dar 1957 metų liepą N.Chruščiovui pasitaikė puiki proga atsikratyti svarbiausių savo oponentų. Tokią galimybę partijos reakcio-

(Nukelta į 11 psl.)

(Atkelta iš 10 psl.)

KAI BUVO...

nieriai suteikė patys. N.Chruščiovui lankantis Suomijoje, jie sušaukė SSKP CK Prezidiumo posėdį. Jame septyni biuro nariai, tarp kurių buvo Ministrų Tarybos pirmininkas Nikolajus Bulganinas ir K.Vorošilovas, L.Kaganovičius, N.Malenkovas, V. Molotovas, balsavo už N.Chruščiovo atstatydinimą. Tačiau nušalinti partijos vado biuro narių daugumai taip ir nepavyko: N.Chruščiovui pareikalavus, kad galutinį žodį tartų CK plenumas, nutarimas po keturių dienų buvo atšauktas, o „antipartine grupe” apšaukti jo nariai pašalinti iš postų.

Dabar N.Chruščiovui niekas netrukdė tęsti pradėtų reformų ir atnaujinti atakų prieš J.Staliną ir stalinizmą. Tiesa, 1961 metų spalio 17-31 dienomis vykusiam SSKP XXII suvažiavime šis puolimas jau nebežadėjo ryškesnių sovietinės ideologijos pokyčių. Jis tiesiog įgavo labiau teatrališką formą: po suvažiavimo J.Stalino palaikai buvo išmesti iš mauzoliejaus, o Stalingradas perkrikštytas į Volgogradą. Norėdamas dar didesnio efekto, SSKP vadas net pasiūlė pastatyti paminklą stalinizmo aukoms, tačiau suvažiavimas tam nepritarė.

Galima spėti, kad tokiais gestais N.Chruščiovas norėjo parodyti likusiems opozicionieriams, kas yra tikrasis šalies šeimnininkas. Vis dėlto, kad ir kokie buvo jo ketinimai, naujas puolimas prieš J.Staliną turėjo didesnę poveikį, nei per XX suvažiavimą. Dabar ši ataka visiškai atitiko inteligentijos, studentų ir buvusių politinių kalinių nuotaikas. **Būtent po XXII suvažiavimo tapo įmanoma viešai kalbėti ir rašyti apie tragiškus J.Stalino valdymo metus ir ne tik įvardyti represijų aukas, bet ir atskleisti jų žūties aplinkybes.** Cenzūra ir oficialioji ideologija, bent jau laikinai, buvo priverstos trauktis.

Deja, Lietuvoje atodrėkiu taip ir nepadvelkė. Grįžęs iš suvažiavimo, A.Sniečkus 1961 metų lapkričio 17 dieną sušauktame „respublikinio partinio aktyvo” pasitarime tik pripažino, kad „asmenybės kulto laikotarpiu buvo kilę didelių sunkumų Lietuvos komunistų partijoje”, tačiau nė žodžiu neužsiminė nei apie pirmųjų okupacijos metų areštus ir trėmimus, nei apie pokario represijas, nei apie partizaninį karą.

Savaime suprantama, kad ši tema liko tabu ir viešajame gyvenime. Rusijoje tuo metu jau buvo garsiai kalbama apie pokario aukas, o Lietuvoje ši tema neprasiskverbė pro cenzūros užkardas.

Čia reikia pabrėžti, kad tokia padėtis Lietuvoje susiklostė

ne vien todėl, kad jos valdžios viršūnėse išliko senoji stalininė gvardija, bet ir todėl, kad jos buvimas ir veiksmai buvo naudingi Kremlui. Taip, N.Chruščiovas XXII suvažiavime paskelbė galutinę socializmo pergalę, kartu - ir proletariato diktatūros, ir klasių kovos. Visa tai tiko Rusijai, kur vykdytą valstybinį terorą buvo galima paaiškinti kova su „klasiniu priešu”, bet jokių būdu ne Lietuvai, kur represijos turėjo visiškai kitokį pobūdį. Čia jos buvo nukreiptos ne prieš kurią nors visuomenės grupę, o prieš visą okupuotos tautos laisvės siekį. N.Chruščiovas, matyt, puikiai suprato, kad pripažinus stalininius nusikaltimus Lietuvoje vėl gali iškilti ir okupacijos teisėtumo klausimas. Taigi, SSRS vadovas, nors ir labai nemėgęs A.Sniečkaus, suteikė jam nemažą laisvę tęsti neviešas represijas.

Tuo metu, vadovaujantis SSRS Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo 1960 metų sausio 7 dienos įsaku iš tremties jau buvo paleisti 279 paskutinieji 1941-ųjų tremtiniai, priskirti „buvusių buržuazinių vyriausybių ir politinių partijų narių” kategorijai bei 3632 buvusių partizanų šeimų nariai. Patys laisvės kovotojai - dar 1275 žmonės - buvo paleisti tik baigiantis 1963-iesiems, likus mažiau nei metams iki N.Chruščiovo eros pabaigos.

LKP CK dokumentuose minima, kad iš viso iš tremties ir lagerių į Lietuvą sugrįžo apie 80 tūkst. žmonių, tačiau iki 1970-ųjų tik 5667 iš jų buvo reabilituoti, o dar beveik 9 tūkst. asmenų dėl įvairių priežasčių teko apsigyventi ne tėvynėje. Ypač sunku buvo tiems, kurių namai buvo nacionalizuoti ar konfiskuoti. Mėginti atgauti turtą galėjo tik kas dešimtas sugrįžusysis, ir tik turintis reabilitacijos pažymėjimą. O reabilitacijai buvo daromos didelės biurokratinės kliūtys. Įteikti prašymą dėl reabilitacijos ir pareikšti pretenzijas dėl turto buvo galima tik praėjus ne daugiau nei pusmečiui nuo įkalinimo ar tremties laiko pabaigos. Tai padaryti sugebėdavo toli gražu ne visi: tremties ir įkalinimo vietos buvo toli nuo Lietuvos, susisiektas prastas, traukiniai - sausakimšai, pagaliau ne visi sukrapštydavo pinigų kelionei. Daugeliui teko išparduoti savo neįmantrią mantą ar pamėginti užsidirbti, o tai užimdavo nemažai laiko.

„Atodrėkiui” pasibaigus

Tuomet niekas dar nenujautė, kad N.Chruščiovo reformos artėja prie finišo. Formaliai SSRS lyderis vis dar turėjo didelę valdžią, tačiau tai buvo tik iliuzija: per paskutiniuosius valdymo metus N.Chruščiovas taip ir nepadarė nieko, kas paliktų bent kiek pastebimą pėdsaką vi-

Saugodamos veidus nuo šalčio, seserys Bronislava Žaldokienė ir Cecilija Maldutienė veža malkas. Kolominskije Grivai, Tomsko sr., apie 1944 m.

Iš Genocido aukų muziejaus rinkinių

suomenėje. Regis, energingasis reformatorius taip ir neatsigavo nuo Karibų krizės, nesėkmių žemės ūkyje, konflikto su Kinija ir SSKP ideologų bei partokratų puolimo.

Šie kaltino savo vadovą daugybe nuodėmių, tačiau svarbiausia 1964-ųjų kabinetinio perversmo priežastis taip ir liko neįvardyta. Kas gi paskatino skirtingų pažiūrų CK narius susivienyti ir atsikratyti „šeimininko”? Norėdami atsakyti į šį klausimą, atkreipkime dėmesį į tai, kad N.Chruščiovą nušalinęs 1964 metų spalio 14-osios CK plenumas tą pačią dieną likvidavo jo reformą, palietusią pačios sovietinės valstybės egzistavimo esmę. Partija, padalyta į agrarinį ir pramonės sektorius, vėl buvo paversta vieninga organizacija. Kremliaus partokratai galėjo susitaikyti su destalinizacija, tačiau partijos padalijimą jie suvokė kaip pasikėsinimą į jų pačių pozicijas. Taigi, prieš N.Chruščiovą stėjo net tie bendražygiai, kuriais jis labiausiai pasitikėjo.

Per artimiausius metus buvo tyliai numarintos ir kitos N.Chruščiovo pradėtos reformos, įskaitant ir mūsų aptariamą destalinizaciją. Partokratų pergalė dar labiau sustiprino A.Sniečkaus pozicijas - dabar jam neberekėjo laviruoti. Išgyvenusi chruščiovinį atlydį stalininė sovietų Lietuvos vadovybė bent jau buvusių „klasinių priešų” atžvilgiu galėjo elgtis kaip tinkama. Juolab kad svarbiausias tylių represijų įrankis - LSSR KGB - buvo sustiprintas dar 1956-aisiais, tuoj po Vengrijos įvykių ir jaunimo bruzdėjimų Kaune.

Dabar pretekstu sustiprinti spaudimą buvusiems politiniams kaliniams ir tremtiniais tapo 1968-ųjų „Prahos pavasaris”. Tuomet Varšuvos pakto karinės pajėgos žiauriai nuslopino čekų komunistų reformatorių mėginimą sukurti „socializmą su žmogišku veidu”.

Bijodami, kad po Čekoslovakijos įvykių nepasikartotų 1956-1958 metų bruzdėjimai, saugumiečiai ėmė sekti kiekvieną buvusių kalinių ir tremtinių

žingsnį. Domėtasi jų viešuoju ir privačiu gyvenimu, nuotai-komis, pažiūromis, įtaka aplinkiniams. Tuo pat metu KGB stengėsi, kad šie žmonės būtų kuo mažiau matomi, negautų jų išsilavinimo atitinkančio darbo ir liktų visuomenės gyvenimo paraštėje.

Buvusiems kaliniams netgi buvo sudarytas draudžiamų profesijų sąrašas. Jie buvo nepageidaujami ne tik vadovaujamuose postuose, bet ir apskritai strategiškai svarbiose įmonėse - transporto, statybos, pramonės. Saugumiečiai bandydavo „išsėti” nepageidaujamus asmenis ir iš mokymo bei medicinos įstaigų. Visa tai buvo daroma tyliai, darant spaudimą šių darbuotojų vadovams, kurie, atsisakę atleisti tokį žmogų, patys patekdavo į KGB akiratį. Spaudimas buvo toks didelis, kad nemaža dalis pačių buvusių „liaudies priešų” stengėsi per daug nesipainioti valdžiai po akimis, slėpti savo praeitį ar net išvažiuodavo iš Lietuvos į kitas sovietines respublikas.

Kai kurie KGB veiksmai net balansavo ties paranojos riba. Pavyzdžiui, KGB Panevėžio miesto skyriaus viršininko pavaduotojo pranešime KGB 5-ojo skyriaus viršininkui Mečiui Ščensnovičiui rašoma, kad 1970 metais pastebėta, jog rajono medžiotojų draugijai priklauso asmenys, teisti „už sunkius valstybinius nusikaltimus”. Uolūs Panevėžio saugumiečiai nutarė atimti iš jų ginklus, prisidengdami medžiotojų atestacija. Taip iš draugijos buvo pašalinti 72 žmonės.

Ne mažiau keistai atrodė ir Kaišiadorių rajono KGB skyriaus 1980 metų agentūrinių-operatyvinių veiksmų planas. Jame numatyta sekti prie geležinkelio linijos, vedančios Kėdainių link, gyvenančius asmenis, teistus už antisovietinę veiklą ir grįžusius iš tremties, - mat juos gali dominti pervežami kariniai kroviniai.

Sovietinės Lietuvos valdžia ypač bijojo galimų viešų buvusių tremtinių manifestacijų, tad visais įmanomais būdais stengėsi užkirsti joms kelią. Ši baimė

„DIRVAI” AUKOJO

R.Jagminas, Bridgewater, MA.....	200
D.Bložė, Strongsville, OH ...	102
L.Petronis, Dearborn, MI	100
R.Veitas, Milton, MA	100
D.Jakas, Blue Bell, PA	78
P.Buchas, Oak Lawn, IL	72
A.Banys, Bloomfield Hills, MI	65
A.Minkūnas, Seven Hills, OH .	50
G.Miglinas, Chicago, IL	48
J.Gutauskienė, St. Petersburg, FL.....	32
B.Kozica, Daytona Bch., FL..	28
J.Variakojis, Burr Ridge, IL ...	28
I.Bernot, Union, NJ	25
V.Barzdukienė, Clev., OH	20
V.Brizgys, Chesterland, OH ...	20
O.Ralienė, Medina, OH	20
H.Bagdonienė, Oak, Lawn, IL .	13
G.Benas, Lakewood, OH	10
A.Neulis, Eastlake, OH	10
A.Zenkus, Webster, MA	10
A.Marchertas, Orland Pk., IL...	3
M.Remienė, Westchester, IL	3
K.Sloan, Mason City, IA	2

Visiems aukotojams nuoširdžiai dėkojame

atsispindi KGB „Agentūrinių-operatyvinių priemonių plane užtikrinant valstybės saugumą Gegužės 1-osios ir Pergalės dienos švenčių metu”. Jame numatyta „buvusiems tremtiniais ir kaliniams, teistiems už antisovietinę veiklą, neleisti vykti į Maskvą, Leningradą ir kitas sąjunginių respublikų sostines”.

Maža to, **saugumas planavo ir naujus masinius suėmimus, nepateikiant jokio kaltinimo.** Viename iš KGB dokumentų numatyta, esant nepaprastajai padėčiai, suimti ir neribotam laikui uždaryti į Kauno, Pravieniškių ir Alytaus tardymo įstaigas asmenis iš „socialiai pavojingos aplinkos”, prie kurių buvo priskirti ir kaliniai bei tremtiniai. Net ir prasidėjus Michailo Gorbačiovo „perestroikai”, politiniai kaliniai ir jų vaikai Lietuvoje neturėjo ramybės. Tiesa, iki 1988-ųjų buvo pripažinta, kad 3998 šeimos buvo ištremtos nepagrįstai. Tačiau net ir trečiaisiais permainų metais Lietuvos valdžia vis dar bijojo tiek pačių „liaudies priešų”, tiek jų atminimo: 1988 metų gegužės 22-ąją milicija jėga nutraukė didžiųjų trėmimų 40-mečio minėjimą Vilniuje.

Tai buvo priešpaskutinis kartas, kai prieš susirinkusius žmones panaudota jėga. Tais pačiais metais iniciatyvą politiniuose procesuose galutinai perėmė Sąjūdis. Tačiau visiškos reabilitacijos sovietinio režimo aukos sulaukė tik iš atkurtos nepriklausomos Lietuvos valstybės.

Aras Lukšas, LŽ

R. MEILUTYTĖ IŠKOVOJO SAVO PIRMĄ PASAULIO AUKSO MEDALĮ!

Rūta Meilutytė.

Scanpix

Liepos 30 d. kovą dėl 2013 metų pasaulio plaukimo pirmenybių Barselonoje, Ispanijoje, medalių tęsė didžiausia Lietuvos viltis - 16-metė Londono olimpinė čempionė Rūta Meilutytė. Lietuvė dalyvavo moterų 100 m plaukimo krūtine finale. Lietuvaitė nuotolį įveikė per 1:04.42, finišavo pirma ir iškovojo aukso medalį. Iki dar vieno pasaulio rekordo jai pritrūko vos 7 šimtųjų.

Po finišo R. Meilutytė į televizijos kamerą parodė Lietuvos Trispalvę ant savo kepurėlės.

Antrą vietą užėmė rusė Julija Jefimova (1:05.02), o trečia liko amerikietė Jesica Hardy (1:05.52).

R. Meilutytę aukso medaliu apdovanojo Tarptautinės plaukimo federacijos (FINA) atstovas Gennadij Fišin ir Ispanijos plaukimo federacijos prezidentas Juanas Viota.

Jai buvo įteiktas ir specialus prizas už išvakarėse pasiektą pasaulio rekordą. Vėliau Rūtos garbei nuskambėjo Lietuvos himnas - ne trumpinta - o visa versija.

Sveikina Prezidentė ir Premjeras

Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė pasveikino plaukikę Rūtą Meilutytę Pasaulio plaukimo Ispanijoje iškovojus aukso medalį 100 metrų plaukimo krūtine rungtyje. „Mieloji Rūta, esi su Lietuva širdyje, o Lietuva - visa širdimi su Tavimi. Tavo susitelkimas, tikėjimas savo jėgomis dar kartą sujungė mus visus - šalį, kurios vardas Tavo susitelkimas, tikėjimas savo jėgomis dar kartą sujungė mus visus - šalį, kurios vardas Tavo dėka šiandien tariamasis garsiai ir pagarbiai“, - sakoma šalies vadovės sveikinime.

Pasak Prezidentės, praėjus metams nuo olimpinio trium-

fo, plaukikė nesustoja stebinti viso pasaulio plaukimo bendruomenės ir šios sporto šakos gerbėjų, vieną po kito gerindama rekordus bei rodydama begalinį ryžtą ir norą plaukti dar greičiau.

„Tavo nusiteikimas,“ – teigė šalies vadovė, „pažadina didžiulius mūsų lūkesčius ir pačias šviesiausias viltis. Ačiū, kad jas pateisini su kaupe. Kad stengiesi vardan mūsų visų Lietuvos.“

Prezidentė palinkėjo R. Meilutytei sėkmės kituose plaukimuose šiame čempionate.

Ministras Pirmininkas Algirdas Butkevičius sveikina R. Meilutytę, tapusią pasaulio laimėtoja 100 m plaukimo krūtine distancijoje. „Nepralenkiamoji Rūta, dvi tavo triumfo dienos Barselonoje prabudino ir pradžiugino atostogaujančią Lietuvą. Esame sužavėti tavo talentu, tavo ryžtu skinti pergalę po pergalės, nepaliekant stipriems varžovams nei vilčių, nei šansų.

Nuoširdžiai sveikinu tave, mieloji Rūta, vakar (liepos 29 d.) pasiekus pasaulio rekordą, o šiandien (liepos 30 d.) finale pasidabinus garbingu aukso medaliu. Didžiuojamės tavo laimėjimais ir esame tikri, kad tau pavyks perrašyti pasaulio plaukimo istoriją ir tapti geriausia visų laikų plaukike. Sėkmingų tau likusių startų, iškilų pergalių čia, Barselonoje, ir ateities sporto varžybose. Išties didelis džiaugsmas mums Lietuvoje, kad savo neįtikėtinais pasiekimais tu garsini Tėvynę. Lai Fortūna ir toliau būna dosni pergalių daugelyje pasaulio varžybų“, – sakoma premjero sveikinime.

Pusfinalyje - pasaulio rekordas

Liepos 29 d. šios rungties pusfinalyje mūsiškė nuotolį įveikė per 1 min. 04.35 sek. ir pagerino planetos rekordą. Naujas pasiekimas 10 šimtųjų sekundės geresnis už anksčiau 2009 metų amerikietės Jessicos Hardy rezultatą. Tai - buvo pirmas pasaulio rekordas Barselonoje. Liepos 30 d. antrą rekordą pasiekė 16-metė amerikietė Katie Ledecky. Ji 1500 m laisvu stiliumi įveikė per 15:36.56.

R. Meilutytė liepos 29 d. rytą įspūdingai startavo ir atrankos varžybose, kur pagerino Europos ir planetos pirmenybių rekordą - 1:04.52 min. bei pirmu numeriu žengė į pusfinalį. Ji Barselonoje iš viso dar dalyvaus trijose rungtyse - 50 m krūtine bei 50 ir 100 m laisvu stiliumi.

2012 metų pasaulio čempionate 25 metrų baseine Stambule (Turkija) R. Meilutytė tapo du kartą pajėgiausia planetoje - 50 ir 100 m rungtyse krūtine bei iškovojo sidabrą 100 m plaukime kompleksiniu būdu.

16-metė Rūta Meilutytė Barselonoje vykstančiame FINA pasaulio plaukimo pirmenybėse per dvi dienas nuveikė tiek, kiek jos bendraamžiams nė nesusisapnuotų.

Pasaulio rekordas - vertingesnis už aukso medalį

Nepaprastą talentą ir įspūdingą sportinę formą demonstruojanti lietuvė pirmadienį ir antradienį laimėjo tris plaukimus (moterų 100 m krūtine atrankos, pusfinalio ir finalo varžybas), pagerino Europos ir pasaulio rekordą bei geriausių planetos pirmenybių rezultatą, iškovojo aukso medalį ir iš viso susižėrė jau daugiau nei 100 tūkst. Lt. O juk dalyvavo dar tik vienoje iš keturių planuojamų rungčių.

Nepaisant to, R. Meilutytė jau atsirieikė dalį pyrago iš Tarptautinės plaukimo federacijos (FINA) organizuojamo planetos pirmenybių prizų fondo, kurį sudaro daugiau nei 3,1 mln. JAV dolerių.

Lietuvaitei liepos 29 d. už pagerintą moterų 100 m plaukimo krūtine pasaulio rekordą (1:04.35 min.) atiteko 25 tūkst. JAV dolerių premija, o už liepos 30 d. toje pačioje distancijoje iškovotą aukso medalį - dar 15 tūkst. JAV dolerių. Taigi bendras

pirmų dviejų R. Meilutytės laimikis - jau 40 tūkst. JAV dolerių.

R. Meilutytė Barselonoje startuos dar trijose rungtyse - 50 m krūtine bei 50 ir 100 m laisvu stiliumi. Jei pastarosiose dviejose ji teigia jokių ypatingų tikslų sau nekelianti, tai 50 m plaukime krūtine yra laikoma pagrindine favorite.

Kiti Lietuvos atstovai finalų nepasiekė

Liepos 30 d. vyrų 50 m krūtine rungties kvalifikacinėse varžybose 29-as tarp 83 dalyvių finišavo bei į šešiolikos plaukikų pusfinalį nepateko Giedrius Titenis.

Moterų 200 metrų laisvu stiliumi rungties atrankos varžybose antradienį startavo ir Jūratė Ščerbinskaitė. Ji takelyje užtruko 2:03.88 min. ir savo plaukime buvo trečia, o bendroje įskaitytoje - 32-a tarp 44 dalyvių.

Liepos 29 d. nepasisekė 18-mečiui panevėžiečiui Danui Rapšiui, kuris vyrų 100 m plaukimo nugara kvalifikacinėse varžybose takelyje užtruko 55:68 sek. ir tarp 16-os pusfinalininkų neprasibrovė - liko 25-as. Tiesa, jis dar dalyvaus ir perpus ilgesnėje distancijoje - 200 m plaukime nugara.

Vyrų 200 laisvo stiliaus kvalifikacinėse varžybose tarp 69 dalyvių 37-as finišavo ir tarp šešiolikos pusfinalio dalyvių nepateko 17-metis Povilas Strazdas. Jis trečiame atrankos plaukime buvo antras - 1:50.86 min.

Liepos 28 d. į vyrų 100 m krūtine rungties finalą nepavyko patekti 24-erių metų G. Titeniui, kuris pusfinalyje (1 min. 00,14 sek.) tarp šešiolikos dalyvių buvo dvilyktas.

Kiti Lietuvos plaukikai neįveikė atrankos barjero: P. Strazdas vyrų 400 m plaukimo laisvu stiliumi kvalifikacijoje tarp 48 dalyvių finišavo 28-as (3 minutės 56,29 sekundės - asmeninis plaukiko rekordas). Tadas Duškinas vyrų 50 m peteliške rungties kvalifikacinėse varžybose liko 30-as tarp 78 dalyvių.

Lietuvai pirmenybėse Barselonoje atstovauja devyni plaukikai.

Lietuvos plaukimo rinktinės sudėtis: **Rūta Meilutytė** (50 ir 100 m krūtine, 50 ir 100 m laisvu stiliumi); **Giedrius Titenis** (50, 100 ir 200 m krūtine); **Mindaugas Sadauskas** (50 ir 100 m laisvu stiliumi); **Raminta Dvairiškytė** (200 m krūtine); **Ugnė Mažutaitytė** (200 m nugara); **Jūratė Ščerbinskaitė** (200 m laisvu stiliumi); **Tadas Duškinas** (50 ir 100 m peteliške); **Danas Rapšys** (200 m nugara); **Povilas Strazdas** (200 ir 400 m laisvu stiliumi).

delfi.lt

P.S. TIRE Inc.

Complete Front End Service

216 481-5397

New and used Tires, Brakes, Shocks, Struts
Mufflers, Lube oil and Filter

OPEN

Mon. – Fri.: 8 am to 6 pm 866 E. 200th St.
Sat.: 8 am to 4 pm Cleveland, OH 44119

JAKUBS AND SON
Laidojimo Įstaiga

William J. Jakubs Sr.
William J. Jakubs Jr.
Stephen Waite

Licenzijuoti direktoriai ir balzamuootojai

936 East 185th Street, Cleveland, OH 44119
36000 Lakeshore Blvd. Eastlake, OH 44095
Telefonas (216) 531-7770

Laidotuvių koplyčia erdvi, vėsinama,
Teikianti jaukią atmosferą liūdesio valandoje.
Didelė aikštė automobiliams pastatyti.

PRENUMERUOKITE DIRVĄ

METAMS - \$55,
PUSEI METŲ - \$40,
PIRMA KLASĖ - \$78,
ORO PAŠTU Į UŽSIENĮ
METAMS - \$130.00